

Түп айыл аймагын абаттоо эрежелери

1. Жалпы жоболор
2. Негизги түшүнүктөр жана терминдер
3. Таштандыларды чогултуу жана чыгаруу боюнча иштерди уюштуруу
4. Айыл аймагын санитардык күтүү жана тазалоону уюштуруу
5. Айыл аймагын күз-кыш мезгилинде тазалоонун өзгөчөлүктөрү
6. Айыл аймагын жаз-жай мезгилинде тазалоонун өзгөчөлүктөрү
7. Жолдорду жай мезгилинде тазалоонун талаптары (айрым элементтер боюнча)
8. Абаттоону (көрктөндүрүүнү), тазалыкты жана тартипти камсыз кылуу
9. Айыл аймагын жашылдандырууда бак-дарактарды күтүү жана аларга кам көрүү
10. Жашылдандырылган аймактарда көчөттөрдү коргоо
11. Ар кандай максаттагы объекттерди долбоорлоодо жана курууда бак-дарактардын сакталышын камсыз кылуу
12. Жашылдандырылган аймактарды инвентаризациялоо
13. Түп айыл аймагынын аймагын абаттоо эрежелерин бузгандыгы үчүн юридикалык жана жеке жактардын жоопкерчилиги

1. Жалпы жоболор

1. Түп айыл аймагынын аймагын абаттоо боюнча ушул Эрежелер (мындан ары - Эрежелер) Кыргыз Республикасынын Жарандык кодексине, Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексине, "Жергиликтүү мамлекеттик администрация жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө", "Мүлккө муниципалдык менчик жөнүндө", "Өндүрүш жана керектөө калдыктары жөнүндө" Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана аймакты абаттоонун шарт-тартибине жана айлана-

чөйрөнү коргоого талаптарды аныктаган Кыргыз Республикасынын башка ченемдик укуктук актыларына ылайык иштелип чыкты.

2. Эрежелер - абаттоо чөйрөсүндө мамилелерди жөнгө салат, бирдиктүү жана милдеттүү түрдө аткарылууга тийиш болгон ченемдерди жана талаптарды белгилейт, менчигинин түрүнө карабастан Түп айыл аймагында жайгашкан имараттардын, курулуштардын жана курулмалардын пайдалануучулары, куруучулары, менчик ээлери жана ижарачылары болуп саналган бардык юридикалык жана жеке жактар үчүн аймакты таза кармоо, бак-дарактарды күтүү жана коргоо тартибин аныктайт.

3. Айыл аймагында көрктөндүрүү, жашылдандыруу, санитардык көзөмөл, тазалыкты жана тартипти камсыз кылуу маселелери боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан кабыл алынуучу ченемдик укуктук актылар жана ведомстволук нускамалары ушул эрежелердин талаптарына карама-каршы келбөөгө тийиш.

4. Түп айыл аймагындагы кызматтардын көрктөндүрүү, жашылдандыруу, санитардык көзөмөлдөө, тазалыкты жана тартипти камсыз кылуу жаатындагы иштерин координациялоону Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органдары жүзөгө ашырат.

5. Аймактарды тазалоо, санитардык көзөмөл, көрктөндүрүү, жашылдандыруу жана ирригациялык тармактарды талаптагыдай кармоо боюнча иштерди уюштуруу жана жүргүзүү Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органына, муниципалдык жер участкакторунун, имараттардын жана курулмалардын баланс кармоочуларына, ижарачыларына жүктөлөт.

6. Ушул Эрежелердин талаптарынын сакталышын контролдоо Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органдары жана тиешелүү мамлекеттик мекемелер жүзөгө ашырат:

1) Түп айыл аймагынын тийиштүү кызматтары менен мекемелеринин ортосунда функциялык милдеттердин сакталышын жана бөлүштүрүлүшүн, айыл аймагын көрктөндүрүү, жашылдандыруу, санитардык көзөмөлдөө, тазалыкты жана тартипти сактоо боюнча иштерди жүргүзүүдө аларды координациялоону жана натыйжалуу өз ара аракеттенүүсүн уюштуруу - Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органына жүктөлөт ;

2) Таштандыларды жыйноодо жана алып чыгууда, санитардык көзөмөлдөөдө, көрктөндүрүүнү камсыз кылууда, аймактарды тазалоону уюштурууда; көрктөндүрүү элементтерин, жашыл өсүмдүктөрдү күтүүдө жана эксплуатациялоодо, жолдордун жана аймактардын сакталышын камсыз кылууда, өндүрүш жана керектөө калдыктарын жүгүртүүдө, аларды ташып

чыгууга, утилдештирүүгө жана көмүүгө келишимдерди түзүү - Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органына жүктөлөт ;

3) Объекттерди курууда, профилин өзгөртүүдө жана реконструкциялоодо, анын ичинде инженердик коммуникацияларды салууда, реконструкциялоодо жана ондоодо, курулуш аянттарын, имараттардын, курулмалардын жана турак үйлөрдүн фасаддарын жабдууда жана күтүүдө ж. б. – Түп районунун шаар курулушу жана архитектура боюнча башкармалыгына жана Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органына жүктөлөт ;

4) Айыл аймагында көчө-жол тармагын, анын ичинде жол белгилерин, тосмолорду, светофордук объекттерди, ошондой эле унаа токтотуучу жайларды, автотранспорттун сакталышын талаптагыдай күтүүгө, транспорт каражаттарынын абалына (техникалык жактан оң, санитардык тазалык), ташталган транспортту өз убагында аныктоого, эсепке алууга жана эвакуациялоого, топуракты, таштандыларды, чубурма курулуш материалдарын, жалбырактарды, кыйылган дарактарды ташууга, жол жээгиндеги курулуштарды курууга, аялдамаларга, бак-дарактарды кыюуга, контейнерлерди орнотуу үчүн аянтчаларды, жол кыймылын жөнгө салуунун техникалык каражаттары орнотулган жерлерде жана жол кыймылынын коопсуздугун камсыз кылуу боюнча башка багыттарда маалыматтык жана жарнамалык конструкциялар, көрсөткүчтөр - Түп РИИБнин ЖККБнө;

5) Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн жашыл фондун талаптагыдай күтүү, аймакты жашылдандыруу, бак-дарактарды кыюу үчүн-Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органына жүктөлөт;

6) Ирригациялык тармактын (анын ичинде магистралдык) талаптагыдай кармалышын, коллектордук-дренаждык тармактын, дарыялардын жана каналдардын абалын, сугат суунун айыл аймагында бөлүштүрүлүшүн, - Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органына жүктөлөт ;

7) Аймактын жашыл фондун күтүү, жашыл бак – дарактарды кыюу жана ирригация системасын бузуу, автомашиналарды жуу, айлана-чөйрөнү коргоо, өндүрүш жана керектөө калдыктарын башкаруу боюнча ушул эрежелердин сакталышы үчүн-экологиялык коопсуздукту контролдоо жана көзөмөлдөө боюнча мамлекеттик мекемеге жана Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органына жүктөлөт ;

8) Айыл аймагында сырткы жарнакты жана жарнактык конструкцияларды жайгаштыруу эрежелерине ылайык сырткы жарнакты, маалыматтык жана жарнактык конструкцияларды жайгаштыруу үчүн – Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органына жүктөлөт;

9) Көчөлөрдү майрамдык жасалгалоо үчүн-Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн жарнама, шаар куруу жана архитектура, таштанды чыгаруу жана көрктөндүрүү, тышкы жарыктандыруу жана жашылдандыруу чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу органдарына;

10) Ушул эрежелердин толук көлөмдө сакталышын координациялоо жана контролдоо, ыйгарым укуктуу органдар менен биргеликте Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнө жүктөлөт.

7. Укук бузуулар жөнүндө иштерди кароо боюнча Түп айыл аймагында укук бузуулар жөнүндө иштерди караган комиссия Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексине ылайык администрациялык жазаларды берет.

8. Ушул Эрежелердин талаптарынын аткарылышы үчүн жоопкерчилик белгиленген тартипте бекитилген аймактардын менчик ээлерине жүктөлөт: Алар подряддык уюмдар, ижарачылар жана жерди пайдалануучулар тарабынан келишимдик милдеттенмелердин аткарылышын контролдошот.

2. Негизги түшүнүктөр жана терминдер

9. **Баланс кармоочу**-менчик ээси менен келишим боюнча тиешелүү мүлк оперативдүү башкарууга жана чарба жүргүзүүгө берилген юридикалык жак.

10. **Ташталган автотранспорт**-менчик ээси белгиленген тартипте баш тарткан же менчик ээси белгисиз болгон транспорт каражаты. Транспорт каражатынын таандыктыгы (менчик ээсинин бар же жоктугу) жөнүндө корутундуну Түп РИИБнин ЖККБ берет.

11. **Абаттоо**-Түп айыл аймагынын чегинде калктын жашоо-турмушуна жагымдуу, сергек жана маданий шарттарды түзүүнү камсыз кылуучу иштердин жана элементтердин комплекси. Бул иштердин комплексине аймакты тазалоону уюштуруу, күтүү, эксплуатациялоо, оңдоо жана көрктөндүрүү, анын ичинде имараттардын жана курулмалардын фасаддарын коргоо кирет.

12. **Аймакты абаттоону калыбына келтирүү**-аймактардын, газондордун, ирригациялык тармактардын абалын калыбына келтирүү, жолдорду, подъезддерге кире бериштерди, бак-дарактарды ж.б. калыбына келтирүү, анын ичинде аймакты тазалоо жана тартипке келтирүү боюнча иштердин комплекси.

13. **Бак - дарактардын калыбына келтирүү наркы-** бак-дарактардын наркы, ал бузууда, көчүрүүдө жана жок кылууда алардын наркын эсептөө үчүн белгиленет.

14. **Катуу тиричилик калдыктарын (мындан ары - ТКК) ташып чыгаруу -** ТККны контейнерлерден адистештирилген техникага түшүрүү, таштанды төгүлүүчү контейнердик аянтчаларды жана ага баруучу жолдорду тазалоо, таштанды чогултуу жерлеринен таштандыларды андан ары депонирлөө жана утилдештирүү үчүн көмүү үчүн атайын жабдылган жерлерге же таштандыларды сорттоочу пункттарга, таштандыларды кайра иштетүүчү заводго же сорттоо жана кайра иштетүү үчүн комплекске ташуу.

15. **Газон-өзүнө кыркылган чөптү жана башка өсүмдүктөрдү, антропогендик кыртыштын түшүмдүү - өсүмдүк катмарын камтыган абаттоо элементи-жасалма жол менен түзүлгөн чөп менен капталган жер участогу.**

16. **ТККны ташып чыгуу графиги -** ташып чыгуунун ордун (дарегин), көлөмүн жана убактысын көрсөтүү менен ТККны ташып чыгууга келишимдин курамдык бөлүгү.

17. **Короо аянты-**турак жай имаратына жанаша турган жана анда жашаган адамдардын жалпы пайдалануусунда турган, периметри боюнча турак жай имараттары, курулмалар, жол курулмалары же тосмолор менен чектелген аймак. Короонун аймагында ага жанаша жайгашкан турак имаратта жашаган адамдардын кызыкчылыгында балдар аянтчалары, эс алуучу, кийимдерди кургатуучу жайлар, автомобилдерди токтотуучу жайлар, бак-дарактар жана коомдук пайдалануудагы башка объекттер жайгаштырылат.

18 **ТККны ташып чыгуу келишими-**заказчы менен аткаруучунун (ТККны ташып чыгаруу боюнча подряддык адистештирилген уюм) ортосунда түзүлгөн юридикалык күчкө ээ болгон макулдашуу, ага ылайык аткаруучу заказчынын тапшырмасы боюнча ТККны ташып чыгаруу боюнча кызматтарды көрсөтүүгө милдеттенет, ал эми заказчы Түп айыл аймагында айылдык кеңеш тарабынан бекитилген тарифтерге жана топтоо ченемдерине ылайык эсептешүүлөрдү көрсөтүү менен бул кызматтарга акы төлөөгө милдеттенет.

19. **Жол курулмалары** -автомобиль жолдорунун конструкциялык элементтери (жер кыртышы, жүрүүчү бөлүк ж.б.), жасалма курулмалар (көпүрөлөр, жол өткөөлдөрү, эстакадалар ж. б.) жана автомобиль жолунун сакталышы, күтүлүшү жана нормалдуу иштеши үчүн зарыл болгон башка курулмалар.

20. **Бак-дарактар** -атайын жана табигый өскөн бак, бадал жана чөп өсүмдүктөрү.

21. **Ири көлөмдөгү таштанды**-керектөө касиеттерин жоготкон жана көлөмү боюнча адистештирилген техника менен ташуу мүмкүнчүлүгүн жокко чыгарган керектөөнүн жана чарбалык иштин калдыктары (турмуш-тиричилик техникасы, эмерек ж.б.).
22. **Контейнер**-көлөмү 0,7-1,1 куб.метр болгон ТКК чогултуу үчүн стандарттуу сыйымдуулук.
23. **Контейнердик аянтча**-өндүрүштүн калдыктарын чогултуу жана убактылуу сактоо жана зарыл сандагы контейнерлерди орнотуу менен ТККын чогултуу үчүн атайын жабдылган аянтча.
24. **Компенсациялык жашылдандыруу**-жок кылынган же бузулган жерлердин ордуна жашыл көчөттөрдү көбөйтүү.
25. **Таштанды**-ар кандай калдыктар, анын ичинде ТКК, ири көлөмдөгү таштанды, керектөө жана өндүрүш калдыктары, көчө кири.
26. **Металл гараж**-колдонуудагы ченемдик укуктук актыларда аныкталган тартипке ылайык капиталдык мүнөздөгү даярдык иштерин жүргүзбөстөн шаардын аймагында жайгаштырылуучу, автотранспорт каражаттарын жашыруу үчүн арналган, юридикалык же жеке жакка таандык кыймылдуу мүлктүн стационардык эмес объектиси.
27. **Чакан архитектуралык формалар**-декоративдик мүнөздөгү жана практикалык колдонуудагы объекттер: скульптуралар, барельефтер, гүлдөр үчүн вазалар, беседкалар, отургучтар, урналар, балдардын оюну жана чоңдордун эс алуусу үчүн жабдуулар, конструкциялар жана башкалар.
28. **Таштанды үймөгү**-контейнер аянтчасында же башка аймакта көлөмү боюнча бир куб.метрден ашпаган өз алдынча таштоонун натыйжасында пайда болгон таштандылардын топтолушу.
29. **Таштандыларды уруксатсыз төгүү**-юридикалык же жеке жактардын иш процессинде пайда болгон, көлөмү 30 куб.метрден жогору 50 чарчы метрден ашкан аянтта таштандыларды уруксатсыз таштоо (жайгаштыруу) же топтоо.
30. **Таштандынын очоктук үймөгү**-аянты 30 куб.метрге чейинки көлөмдө 50 чарчы метрге чейинки аянтта өзү билемдик менен таштоонун натыйжасында пайда болгон таштандылардын топтолушу.
31. **Өндүрүш жана керектөө калдыктары** (мындан ары - калдыктар) - өндүрүш же керектөө процессинде пайда болгон, мындан ары пайдаланылышы мүмкүн болбогон жана алардын менчик ээси зыянсыздандыруу, кайра иштетүү же утилдештирүү жолу менен андан кутулууга ниети бар же жок кылууга тийиш болгон чийки заттардын, материалдардын, жарым фабрикалардын, башка буюмдардын же

продуктулардын калдыктары, ошондой эле өзүнүн керектөө касиеттерин жоготкон товарлар (продукция).

32. **Жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймактар**-калктын рекреациялык ишинин ар кандай түрлөрү жана формалары үчүн пайдаланылуучу аймактар: бакчалар, парктар, мемориалдык комплекстер, скверлер, бульварлар, көчөлөр жана транспорттук магистралдар, суу жээктери, токой парктары, аларга адамдардын чектелбеген чөйрөсү үчүн кирүү эркин жана акысыз.

33. **Чектелген пайдалануудагы жашылдандырылган аймактар**-калктын айрым топторунун пайдалануусуна эсептелген турак жай, жарандык, өнөр жай курулуштарынын, калкты тейлөөчү уюмдардын, саламаттык сактоо, илим, билим берүү мекемелеринин чегиндеги аймактар.

34. **Атайын арналыштагы жашылдандырылган аймактар**-атайын функцияларды аткарууга арналган жашылдандырылган аймак.

35. **Парк**- узакка эс алууга арналган жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймак.

36. **Жанаша жаткан аймак** -ижара укуктарынан эркин, периметри боюнча бөлүнгөн жер участогунун, имараттын, үй ээлигинин, курулманын, тосмонун, курулуш аянтчасынын, соода объекттеринин, жарнактын жана менчикте, ээликте, ижарада, юридикалык же жеке жактардын балансында турган башка объекттердин чектерине түздөн-түз жанаша жайгашкан аймак. Жол жээгиндеги объекттердин жанаша жаткан аймагы жолдун жүрүүчү бөлүгүнө чейин болуп эсептелет. Бөлүнгөн жер участогунун чегинен 10 метр алыстыктагы аймак жолдордун жүрүүчү бөлүгүнөн алыс жайгашкан объекттердин жанаша жаткан аймагы болуп эсептелет.

37. **Суу каптоо**- Жөө адамдардын жана автотранспорттун кыймылына тоскоол болгон дарыяларда, каналдарда жана арыктарда суулардын горизонтунун жогорулашынан улам жер кыртышындагы суулардын деңгээлинин көтөрүлүшү, атмосфералык жаан-чачындын, кардын жаашы, жолдорду, тротуарларды сапатсыз асфальтбетон менен жабуунун, инженердик системалардан жана коммуникациялардан суунун агып чыгышынын натыйжасында жолдун, транспорттук тоннелдердин, аймактын бөлүгүнүн суу менен капталышы, суу кабыл алуучу түзүлүштөрдүн жана жер үстүндөгү суу бургучтун курулмаларынын бузуктугу же тейлөө эрежелеринин бузулушу. Аянты 2 чарчы метрден жана тереңдиги 3 см ашкан аймак суу астында калды деп эсептелет.

38. **Бак** - дарактардын зыянга учурашы-дарак-бадал өсүмдүктөрүнүн таажысына, сөңгөгүнө, бутактарына, алардын тамыр системасына

механикалык, термикалык, химиялык жана башка зыян келтирүү; чөп өсүмдүктөрдүн жер үстүндөгү бөлүгүнүн жана тамыр системасынын бузулушу анын абалынын начарлашынын себеби болуп саналат, ал кийин бак-дарактардын өсүшүн токтотууга жана алардын өлүшүнө алып келет. Ошондой эле бак-дарактардын зыянга учурашына бутактардын механикалык бузулушу, кабыктын бүтүндүгүн бузуу, бак-дарактардын же тамыр зонасындагы топурактын зыяндуу заттар менен булганышы, тебелеп кетүү, автотранспортту айдап өтүү, өрттөө жана башка зыян келтирүү кирет.

39. ТККны ташып чыгаруу боюнча адистештирилген ишкана-менчигинин түрүнө карабастан, өз ишин белгиленген тартипте жүзөгө ашыруучу, Түп айыл аймагынын аймагында ТККны жыйноо жана ташып чыгаруу боюнча кызматтарды көрсөтүүгө укугу бар (Түп айыл аймагынын айыл өкмөтү менен келишим) юридикалык же жеке жак .

40. Өтмөк-турак жай жана коомдук имараттарга, мекемелерге, ишканаларга жана башка объекттерге транспорт каражаттарынын өтүшүн камсыз кылуучу жолдун элементи.

41. Жолдорду күтүү- жолдун транспорттук-эксплуатациялык абалы, анын жасалгалоо элементтери, бөлүнгөн тилкелер жана жол курулмалары оңдолуп, жасалып турган иштердин комплекси.

42. Аймакты санитардык тазалоо-аймакты тазалоо, калдыктарды, көчө кирип жана туш келди таштандыларды чогултуу, чыгаруу.

43. ТКК (ТБО) чогултуу-таштанды камераларын, контейнерлерди жана контейнер аянтчаларын толтуруу жана тазалоо менен байланышкан иш-чаралардын комплекси.

44. ТККын ташып чыгуу графигин үзгүлтүккө учуратуу - ТККын ташып чыгуунун маршруттук сааттык графигин 8 сааттан ашык мөөнөткө сактабоо.

45. Бак – дарактарды кыюу - тигил же бул курулуш объекттерин жайгаштыруу, инженердик абаттоону, жер үстүндөгү коммуникацияларды тейлөө, турак жай жана коомдук имараттардын инсоляциясынын ченемдик талаптарына жооп берген айлана-чөйрөнүн сапатын түзүү үчүн шарттарды камсыз кылуу максатында зарыл болгон белгиленген тартипте таризделген бак-дарактарды кыюу, казуу иштери.

46. Сквер-кыска мөөнөттүү эс алуу жана транзиттик жөө кыймыл үчүн пайдаланылуучу чакан өлчөмдөгү жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймак.

47. Ишканалардын, уюмдардын, мекемелердин жана башка чарбакер субъекттердин аймактары - Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында

каралган укуктарда юридикалык же жеке жактарга максаттуу арналышы менен бекемделген аянты, чек арасы, укуктук статусу жана башка мүнөздөмөлөрү бар шаар аймагынын бөлүгү.

48. **ТКК**-адамдардын жашоо-тиричилигинин натыйжасында, анын ичинде тамак-аш даярдоодо, турак-жайларды тазалоодо, үй жанындагы аймактарды жана жалпы пайдалануудагы жерлерди кармоодо, турак-жайларда үй жаныбарларын жана канаттууларды багууда, ошондой эле эскирген, жараксыз болуп калган үй тиричилик буюмдары, ири көлөмдөгү таштандыларды кошпогондо пайда болгон керектөө калдыктары.

49. **Бак - дарактарды жок кылуу**-бак-дарактарды казуу (газон), зыянга учуратуу же кыюу аркылуу жүргүзүлүп, бак-дарактардын өсүшүн токтотууга же жок болушуна алып келүү.

50. **Калктуу конуштарда жаныбарларды кармоо эрежелерин бузуу**-үй жаныбарларын багууда, мал ээлери багуунун белгиленген эрежелерин сакташы керек, атап айтканда:

- жаныбарларды жана канаттууларды мектептерден, мектепке чейинки жана дарылоо мекемелеринен, соода, коомдук тамактануу ишканаларынан 50 метрден жакын эмес, ошондой эле коңшу турак үйдүн жакынкы терезелеринен жана эшиктеринен 15 метрден жакын эмес атайын жабдылган жабык жайларда кармоого;;

- жаз-жай мезгилинде маал-маалы менен дубалдарды актап, терезелерди жана эшиктерди желдетишсин жана он күндө бир жолу мал жана канаттуулар багылган жайларды профилактикалык дезинфекциялоону жана дезинсекциялоону жүргүзүшсүн, жайларды жууп күн сайын механикалык тазалоону жүргүзүшсүн;

- кык сактоочу жайларды кийин аларды шаардык таштанды төгүүчү жайларга жумасына 1 жолудан кем эмес ташып чыгуу үчүн ылайыктап жабдуу;

-пландуу жана пландан тышкаркы дарылоо-алдын алуу иш-чараларын жүргүзүү үчүн жаныбарларды жана канаттууларды шаардык ветеринардык башкармалыктын кызматкерлерине берүү.

- жайыттарга айдап бара жатканда жана түнкү убакытта (жылдын кайсы мезгили болбосун) бош, ээн, кароосуз калтырбоого. Ээн жүргөн мал убактылуу кармоочу жайга камалат.

- 3 сутканын ичинде айыл өкмөтү мал ээсине мыйзамдарга ылайык айып пул төлөп малын алып кетүү зарылдыгы жөнүндө мал ээсине билдирүү жөнөтүүгө, ал эми ал баш тарткан учурда, же мал ээси табылбаса - малды айдап келүүгө, кароого кеткен чыгымдардын ордун убактылуу кармоочу

жайдагы малдын эсебинен толтуруп берүү жөнүндө сурап ишти сотко өткөрүп берүүгө милдеттүү.

Эгерде үй жаныбарларын багуу жана көбөйтүү (продуктивдүү жана жемишсиз) эрежелери бузулса, мыйзамдарда Административдик жоопкерчилик каралган

3. Таштандыларды чогултуу жана чыгаруу боюнча иштерди уюштуруу

51. Түп айыл аймагында өз ишин жүзөгө ашыруучу юридикалык жана жеке жактар, анын ичинде көп квартиралуу турак үйлөрдөгү жеке турак үйлөрдүн, турак жана турак эмес жайлардын ээлери белгиленген тартипте бекитилген жыйымдардын ченемдерине жана тарифтерге ылайык Түп айыл аймагынын таштанды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органы же ТККын көмүүнү, аларды сорттоону жүргүзгөн адистештирилген ишканалар менен келишимдик мамилелери бар ТККын ташып чыгаруу боюнча башка подряддык адистештирилген ишканалар менен ТККын кийин утилдештирүү жана көмүү менен зыянсыздандыруу жана кайра иштетүү.

Жеке жактар менен мамилелерде ачык келишим түзүүгө жол берилет.

ТККны ташып чыгаруу боюнча адистештирилген ишканалар менчигинин түрүнө карабастан Түп айыл аймагынын ыйгарым укуктуу органы менен түзүлгөн келишимдин негизинде ТККны ташып чыгаруу боюнча өз ишин жүзөгө ашырууга тийиш.

52. ТККын чогултууну уюштуруу.

1) Контейнерлерге ТККын чогултуу, контейнер аянтчаларын тазалоо, жылдын кышкы мезгилинде контейнер аянтчаларына кирүүчү жолдорду кардан жана муздан тазалоо үчүн жоопкерчилик жүктөлөт: - муниципалдык аймакта жайгашкан контейнердик аянтчалар боюнча-түзүлгөн келишимдерге ылайык Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органына;

- ижарада, ээликте, пайдаланууда калган аймактар боюнча- мекемелерге, уюмдарга, ишканаларга, башка чарбакер субъекттерге, юридикалык жана жеке жактарга.

2) Контейнерлерден таштанды ташуучу унаага же бункерге жүктөөдө төгүлгөн таштандыларды тазалоо, ошондой эле контейнердик аянтчадагы таштандылардын үймөгүн жыйноо үчүн жоопкерчилик ТККын ташып чыгарган ишкананын кызматкерлерине жүктөлөт.

3) Чарбалык иштин натыйжасында пайда болгон өнөр жай ишканаларынын өндүрүш калдыктарын чогултуу жана убактылуу сактоо ушул ишканалардын күчү менен ушул максаттар үчүн атайын жабдылган жерлерде ишке

ашырылат, алардын жайгашуусу, ошондой эле калдыктарды жайгаштыруу лимиттери жана аларды сактоо убактысы милдеттүү түрдө Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн таштанды чыгаруу жана абаттоо боюнча ыйгарым укуктуу органы менен макулдашылат.

4) Ишкананын аймагында калдыктарды атайын бөлүнгөн жерлерден тышкары топтоого жана аларды жайгаштыруу лимиттеринен ашууга тыюу салынат.

5) Өсүмдүк жана башка кыртышты убактылуу жыйноого атайын бөлүнгөн участкактордо гана уруксат берилет.

6) Контейнерлерди таштандылар менен толтурууга, турмуш-тиричилик калдыктарын контейнерлерде өрттөөгө жол берилбейт.

7) Контейнердик аянтчаларды жана контейнерлерди эксплуатациялоочу жана тейлөөчү уюмдар аларды өз убагында оңдоону жана андан ары пайдаланууга жараксыз контейнерлерди алмаштырууну жүргүзүүсү зарыл.

53. ТКК ташып чыгаруу.

1) Үй ээликтеринен жана ишканалардан таштандыларды ташып чыгаруу келишимге ылайык ТККын ташып чыгаруу боюнча адистештирилген ишканалар тарабынан жүргүзүлөт. Адистештирилген ишканалар тарабынан тейленүүгө камтылбаган ишканалар таштандыларды көмүү үчүн атайын жабдылган жерлерге тиешелүү келишимдин негизинде, өздүк атайын транспорт (таштанды ташуучу унаа) жана ТККын чогултуу үчүн атайын жабдылган аянтча болгон шартта, ТККын чыгаруу графигинде белгиленген мөөнөттө ташып чыгышат.

2) Түп айыл аймагынын айылдык кеңеши тарабынан бекитилген тарифтерге жана түзүлгөн келишимдерге ылайык таштандыны ташып чыгаруу боюнча адистештирилген ишканалар тарабынан керектөөчүлөрдөн акы алынат.

3) Таштандылар, кирлер жана башка таштанды калдыктары көмүү үчүн атайын жабдылган жерлерге жана төгүүчү станцияларга чыгарылат. Таштанды полигонун жана төгүүчү станцияларды күтүү жоопкерчилиги Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органдарына жүктөлөт.

4) Ири көлөмдөгү таштандыларды (калдыктарды) ташып чыгаруу үчүн жоопкерчилик ири көлөмдөгү таштанды таандык болгон юридикалык жана жеке жактарга же болбосо тиешелүү келишимдер болгон учурда таштандыларды ташып чыгаруу боюнча адистештирилген ишканаларга жүктөлөт.

5) Кыймылсыз объекттерди курууну жана (же) оңдоону жүзөгө ашыруучу юридикалык жана жеке жактар жумуш башталганга чейин курулуш таштандыларын утилдештирүүгө келишим түзүүгө, аны өз алдынча

утилдештирүү (келишимине ылайык) же таштанды чыгаруу боюнча адистештирилген ишкана менен келишим боюнча алып чыгууга милдеттүү.

6) Юридикалык жактар ТККын чогултуу үчүн аянтчалардын жана контейнерлердин долбоор менен макулдашылган жайгашуу ордун эске алуу менен көп кабаттуу турак үйлөрдү курууну жүзөгө ашырууга милдеттүү.

7) Газондорду түшкөн жалбырактардан тазалоонун, бактарды санитардык кыркуунун, бак-дарактарды кыюунун, декоративдик бак тосмолорду, газондорду кыркуунун жана башка иштердин натыйжасында пайда болгон таштандыларды чыгаруу Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органы ишке ашырат.

8) Техникалык карта менен камтылбаган муниципалдык участкалар айына 1 жолудан кем эмес (бригадалык ыкма менен) жыйналып алынууга тийиш. Аймактарды тазалоо, санитардык тазалоо, көрктөндүрүү жана жашылдандыруу, бак-дарактарды жана ирригациялык тармактарды талаптагыдай күтүү боюнча иштерди уюштуруу Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн таштанды чыгаруу жана абаттоо боюнча ыйгарым укуктуу органына жүктөлөт.

54. Контейнерлер атайын жабдылган аянттарга жайгаштырылат (орнотулат). Тосмолордун жайгаштырылуучу жерлери жана тиби Түп районунун шаар курулушу жана архитектура боюнча башкармалыгына, мамлекеттик санитардык-эпидемиологиялык көзөмөл борбору (мындан ары – МСЭКБ), Түп айыл аймагынын көрктөндүрүүнү контролдоо боюнча ыйгарым укуктуу органы, тиешелүү муниципалдык аймактык башкармалык, үй жана кварталдык комитеттердин төрагалары жана ТКК ташып чыгаруу боюнча адистештирилген ишкана, ошондой эле инженердик кызматтар менен макулдашылат.

Контейнерлерди жолдордун жүрүүчү бөлүгүнө, тротуарларга, газондорго, ошондой эле ирригациялык каналдардан 10 метрден жакын аралыкта орнотууга тыюу салынат.

55. Контейнердик аянтчалар асфальт же бетон менен капталган, жүрүүчү бөлүккө карай жантайыңкы жана кирүүчү жолдору болушу керек.

56. Контейнердик аянтчанын үч тарабында таштандынын жанаша аймакка кирүүсүнө жол бербөө максатында бийиктиги 1,0 - 1,2 метр болгон тосмолор болушу керек.

Белгиленген тартипте иштелип чыккан жана макулдашылган жеке долбоорлор (эскиздер) боюнча жабык типтеги контейнер аянтчаларын даярдоого жол берилет.

57. Контейнердик аянтчалар турак үйлөрдөн, балдар мекемелеринен, спорт аянтчаларынан жана калктын эс алуу жайларынан 20 метрден кем эмес, бирок 100 метрден ашык эмес аралыкта болушу керек. Өзгөчө учурларда курулуш райондорунда бул аралыктарды сактоого мүмкүн болбогондугун түзүлгөн комиссия курамы аныктайт. (райондук архитектордун, ТККын ташып чыгаруу боюнча адистештирилген ишкананын муниципалдык администрацияларынын, муниципалдык аймактык башкармалыктардын, үй, кварталдык комитеттердин, МСЭЖБнын, Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн көрктөндүрүүнү контролдоо боюнча ыйгарым укуктуу органынын катышуусу менен).

58. Комиссиянын ишин уюштуруу жана тиешелүү актыларды бекитүүгө Түп айыл аймагынын айыл өкмөтү жооптуу.

59. Контейнер аянтчаларынын өлчөмү керектүү сандагы контейнерлерди орнотууга ылайыкташтырылышы керек. Орнотулуучу таштанды чогулткучтардын (контейнерлердин) санын аныктоо үчүн ТККын ташып чыгаруу боюнча адистештирилген ишкана таштанды чогулткучтарды пайдаланган калктын санына, калдыктарды топтоо нормаларына, калдыктарды сактоо мөөнөттөрүнө ж.б. жараша ар бир участок боюнча жекече жүргүзүлүшү керек.

60. Калдыктарды чогулткучтардан, таштанды кабыл алуучу камералардан жана таштанды чыгаруу боюнча адистештирилген транспорттон экинчи чийки затты (банкаларды, бөтөлкөлөрдү, башка предметтерди) тандоого жол берилбейт. Калдыктар салынган идиштерди атайын автотранспорт келгенге чейин күн мурунтан (бир сааттан эрте) таштанды чогултуучу камералардын сыртына коюуга жол берилбейт.

61. Контейнердик аянтчалар дайыма тиричилик таштандыларынан тазаланып, баланс кармоочулар тарабынан таза жана тартипте кармалышы керек.

62. Контейнерге тез тутануучу жана жарылуучу заттарды, суюк калдыктарды, медициналык калдыктарды, ири көлөмдөгү жана курулуш калдыктарын, кыкты, күлдү, бак-дарактардын кыйылган элементтерин, ошондой эле айлана-чөйрөгө коркунуч келтирүүчү ар кандай товарларды жана калдыктарды таштоого тыюу салынат.

63. Контейнерлер техникалык жактан оң абалда болууга, боелууга жана ТКК ээсинин, подряддык уюмдун реквизиттерин, ташып чыгуу убактысын көрсөтүү менен маркировкасы болууга тийиш. Автомай куюучу станцияларда (мындан ары - май куюучу станциялар) орнотулган контейнерлер кулпуга бекитилүүгө тийиш.

64. Контейнерлер жана алардын алдындагы аянттар, таштанды камералары МСЭКБ талаптарына ылайык жылына үч жолудан кем эмес (кыш мезгилинен тышкары), айрым учурларда муниципалдык администрациялардын кошумча өтүнмөлөрүнүн негизинде ТКК ташып чыгаруу боюнча адистештирилген ишканалар жана баланс кармоочулар тарабынан жуулуп жана дезинфекциялык курамдар менен иштетилүүгө тийиш.

65. Көп кабаттуу турак үйлөрдөгү таштанды кабыл алуучу камералар кулпу менен жабылышы керек, таштанды кабыл алуучу камерага бөтөн адамдардын киришине тыюу салынат.

66. Таштанды өткөрүүчү түтүктөрдү, таштанды чыгаруучу камераларды эксплуатациялоо жана күтүү үчүн жоопкерчиликти көп кабаттуу турак үйдөгү турак жана турак эмес жайлардын менчик ээлери же турак жай-эксплуатациялык уюмдар, турак жай менчик ээлеринин шериктиктери түзүлгөн келишимдерге ылайык тартышат.

67. Көчөлөрдө, вокзалдарда, базарларда, парктарда, гүлзарларда, эс алуу зоналарында, билим берүү, саламаттык сактоо мекемелеринде, башка эл көп барган жерлерде, көп кабаттуу турак үйлөрдүн короолорунда, жүргүнчүлөр транспортунун аялдамаларында, айыл аймагында иштеп жаткан бардык ишканалардын жана мекемелердин, чарба жүргүзүүчү субъекттердин, соода жана кызмат көрсөтүү объекттеринин кире беришинде урналар орнотулууга тийиш. Урналар ушул Эрежелерге ылайык бекитилип берилген жана жанаша жайгашкан аймактарды кармоого жооптуу юридикалык жана жеке жактардын өз каражаттарынын эсебинен орнотулат.

68. Урналар орнотулат:

- базарларда, вокзалдарда, парктарда, скверлерде жана башка эл көп барган жерлерде-бири-биринен 50 метр аралыкта;
- көчөлөрдө-бири-биринен 100 метрге чейин;
- көп кабаттуу турак үйлөрдүн короолорунда - ар бир кире бериште;
- жүргүнчүлөр транспортунун аялдамаларында жана ишканаларга, мекемелерге, чарба субъекттерине, соода жана кызмат көрсөтүү объекттерине кире бериштерде урналардын саны экиден кем болбошу керек.

69. Урналарды тазалоо баланс кармоочулар тарабынан алардын толтурулушуна жараша, бирок күнүнө эки жолудан кем эмес жүргүзүлөт. Урналар булганышына жараша, бирок жумасына бир жолудан кем эмес жуулат. Аялдамаларда орнотулган урналар аялдамаларды тазалаган уюмдар, соода жана кызмат көрсөтүү объекттеринде орнотулган урналар - соода жана

кызмат көрсөтүү объекттеринин ээлери жана ижарачылары тарабынан тазаланат жана жуулат.

70. Урналарды сырдоо баланс кармоочулар тарабынан жылына бир жолу (жыл сайын апрелде), ошондой эле зарылдыгына жараша же Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органынын көрсөтмөлөрү боюнча жүзөгө ашырылат.

71. Таштандыларды уруксаатсыз төгүүчү жайлардын пайда болуусуна жана (же) калдыктарды өрттөөгө күнөөлүү адамдар Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жоопкерчиликке тартылышат. Уруксатсыз таштанды таштоочу жайларын пайда болуусуна, калдыктардын өрттөлүшүнө күнөөлүү адамдарды аныктоо мүмкүн болбогон учурда калдыктарды жок кылуу жана санкцияланбаган таштанды таштоочу жерлерди рекультивациялоо аймактын менчик ээсинин же жерди пайдалануучунун каражаттарынын эсебинен ыйгарым укуктуу органдар белгилеген мөөнөттө жүргүзүлөт.

4. Санитардык тейлөө жана аймактарды тазалоону уюштуруу

72. Жалпы пайдалануудагы аймактарды санитардык тейлөө өзүнө таштандыларды жана жолдун кирип дайыма тазалоону: кыш мезгилинде - карды, музду тазалоону, жолдордун жана тротуарлардын жүрүүчү бөлүгүнө кум чачууну; жай мезгилинде - жол каптоолорун, тротуарларды жууганды, сугарууну, газондорду чабууну, бак-дарактарды кыркууну; чакан архитектуралык формаларды кароону жана башка иш-чараларды камтыйт.

73. Ишканалар, мекемелер, уюмдар, чарбакер субъекттердин ээлери, көп квартиралуу турак үйлөрдөгү турак жана турак эмес жайлардын менчик ээлери, жеке турак үйлөрдүн ээлери ушул Эрежелердин 79-пунктунун 1-пунктчасына ылайык бөлүнгөн, бекитилген жана жанаша жайгашкан аймактарды күн сайын санитардык тазалоону өз каражаттарынын эсебинен жүргүзүүгө, бул иштер үчүн жалданган кызматкерлерди (тазалоочуларды) тартууга же акы төлөнүүчү келишимдин шарттарында адистештирилген уюм менен тиешелүү макулдашууну түзүүгө милдеттүү.

Таштандыларды чогултуу ТККын ташып чыгаруу боюнча адистештирилген ишкана менен түзүлгөн келишимге ылайык ишке ашырылат.

Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн чечими менен айыл аймагында санитардык абалды жакшыртуу, жашылдандыруу жана тышкы көрктөндүрүү максатында жалпы ишембиликтер өткөрүлөт. Аларга катышуу менчигинин түрүнө карабастан айыл аймагында жайгашкан бардык юридикалык жана жеке жактарга жүктөлөт.

74. Айыл аймагын жыйноо иштери Түп айыл аймагынын айыл өкмөтү тарабынан бекитилген ушул Эрежелердин, нускамалардын жана технологиялык рекомендациялардын талаптарына ылайык жүргүзүлөт.

75. Тазалоону уюштуруу жоопкерчилиги Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органына белгиленген ыйгарым укуктардын чегинде жүктөлөт.

76. Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органы техникалык карталарга жана башка документтерге ылайык муниципалдык тапшырык боюнча көчөлөрдү, аянттарды, парктарды, скверлерди, бульварларды жана башка аймактарды тазалоо иштерин уюштуруу жана жүргүзүү, анын ичинде газондордон жана ирригациялык тармактардан туш келди таштандыларды тазалоо, ошондой эле муниципалдык заказ боюнча тазалануучу көчөлөрдө кургак ирригациялык тармактарды шыпыруу үчүн жоопкерчилик тартат.

77. Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органы санитардык тазалоо камтылган көчөлөрдө тротуардын сырткы четинен турак жай жана администрациялык имараттардын кире беришине чейин тазалоо иштерин уюштурууга жооптуу, ушул Эрежелерге ылайык менчигинин түрүнө карабастан, турак жай-эксплуатациялык уюмдарды тейлеген чарбакер субъекттерди, ошондой эле жеке жана көп квартиралуу турак үйлөрдө жашаган калкты жана чарба жүргүзүүчү субъекттерди тазалоого тартууга укуктуу.

78. Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн тазалык жана көрктөндүрүүнү контролдоо боюнча ыйгарым укуктуу органы жер участкарунун, короо аймактарынын ээлерине бекитилип берилген жеке жана көп кабаттуу турак үйлөрдүн жанындагы аймактарды бул иштерге турак жай-эксплуатациялык уюмдарды, турак жай менчик ээлеринин шериктештиктерин, турак жай-курулуш кооперативдерин, ошондой эле турак үйлөрдө жайгашкан чарбакер субъекттердин ээлерин тартуу менен жыйноо иштерин уюштуруу үчүн жоопкерчилик тартат.

79. Түздөн-түз жыйноо иштерин жүргүзүү, аймакты көрктөндүрүү, жашыл бак-дарактарды жана ирригациялык тармактарды күтүү үчүн жоопкерчилик жүктөлөт:

1) Баланс кармоочуларга, имараттардын жана курулмалардын менчик ээлерине, жер пайдалануучуларга жана жер ээлерине, жеке турак үйлөрдүн ээлерине жана жалдоочуларга, көп кабаттуу турак үйлөрдөгү турак жана турак эмес жайлардын менчик ээлерине бекитилип берилген аймактардын чегинде, короо жанындагы жана үй алдындагы участкар көчөлөрдү, аянттарды, суу

жээктерин жана каналдарды, көпүрөлөрдү, базар аянттарын, жол өткөөлдөрүн, тротуарларды, короолорду, парктарды, скверлерди, жашыл бак-дарактарды жана ирригациялык тармактарды, анын ичинде:

- узундугу боюнча-имараттарга, үй чарбаларына же участокторго жанаша жайгашкан бүткүл аянт боюнча;

- туурасы - жолдун жүрүүчү бөлүгүнө же аянтына чейин, ал эми бир тараптуу курулганда-карама-каршы тротуарды кошкондо жолдун жүрүүчү бөлүгүнүн бүткүл кеңдигине.

2) Эгерде бир имаратта бир нече пайдалануучу (ижарачы) жайгашкан учурда - имараттын менчик ээсине же анын ыйгарым укуктуу өкүлүнө. Бул учурда жоопкерчилик чөйрөсүн чектөө ижара келишими же имараттын бардык пайдалануучулары кол койгон келишим менен да аныкталышы мүмкүн.

80. Дарыялардын жана каналдардын жээктерине жанаша жайгашкан аймактарды, анын ичинде аларга жанаша жайгашкан тротуарларды жана сууга түшүүчү жерлерди тазалоо алардын бүткүл кеңдигине жүргүзүлөт.

Аймактарды күн сайын тазалоо саат 7.00 гө чейин жүргүзүлүп, андан ары күн бою сакталышы керек.

81. Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органы жолдордун жүрүүчү бөлүктөрүн, көчөлөрдү жана аянттарды, тротуарларды, коомдук транспорттун аялдамаларын (ижарага алынгандардан тышкары) жана башка муниципалдык аймактарды тазалоону ишке ашырат.

82. Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органы газондордон жана ирригациялык тармактардан туш келди таштандыларды тазалоону ишке ашырат.

83. Массалык эс алуу жайларын тазалоо жана күтүү бул- аймактар бекитилген ишканалар тарабынан жүргүзүлөт.

84. Тротуарларды жууп-тазалоо, короо аянттарын, бак-дарактарды жана газондорду күтүү, отоо чөптөр менен күрөшүү, аймактарды жашылдандыруу ошондой эле жашыл фонддун сакталышы ушул Эрежелердин 79-пунктунун 1-пунктчасына ылайык ишканалардын жана жарандардын күчү менен камсыз кылынат.

85. Жашылдандыруу объекттерин күтүү (парктар, скверлер, бульварлар, газондор ж.б.) Бул жашылдандыруу объекттери балансында же пайдаланууда турган уюмдарга жүктөлөт.

86. Бөлүүчү тилкелердин газон бөлүгүн тазалоо, жолдордун жүрүүчү бөлүгүндөгү тосмолорду, тротуарларды жана газондорду, жолду көрктөндүрүүнүн башка элементтерин күтүү үчүн жоопкерчиликти балансында турган ишканалар тартат. Бул иштерди аткарууда көчөлөрдүн жана жолдордун жүрүүчү бөлүгүнө таштандыларды жылдырууга тыюу салынат.

87. Убактылуу көчөө соода орундарын, соода объекттерине жанаша жайгашкан аймактарды (соода павильондору, тез курулуучу соода комплекстери, чатырлар, күркөлөр ж.б.), 10 метр радиуста, ал эми базарлар, соода-базар комплекстери үчүн - 50 метр радиуста тазалоо үчүн жоопкерчилик ушул соода объекттеринин ээлерине жүктөлөт. Контейнерлерди газондорго, соода чатырларына, күркөлөргө ж. б. жанаша жыйноого жол берилбейт.

88. Узак убакыт бою пайдаланылбаган жана өздөштүрүлбөгөн аймактарды, курулуштарды бузгандан кийин аймакты тазалоо жана күтүү үчүн жоопкерчилик ошол аймак бөлүнгөн жерди пайдалануучуларга же жер ээлерине, курулуштарды бузуу боюнча иштерди аткарган подряддык уюмдарга жүктөлөт.

89. Аймактарды, май куюучу жайлардын, унаа жуучу посттордун, май куюучу комплекстердин жана ага жанаша аймактардын (15 метрден кем эмес зона) жана аларга кирүүчү жерлерди тазалоо, көрктөндүрүү, тазалыкты сактоо үчүн жоопкерчиликти аталган объекттердин баланс кармоочулары тартат.

90. Тротуарларда жайгашкан тышкы жарык берүүчү орнотмолордун жана байланыш тармактарынын мачталарынын жана таянычтарынын айланасындагы аймактарды кол менен тазалоо үчүн жоопкерчилик тротуарларды тазалоого жооптуу ишканаларга жүктөлөт.

91. Трансформатордук жана бөлүштүрүүчү подстанцияларга, автоматтык режимде иштеген башка инженердик курулмаларга (тейлөөчү персоналсыз), ошондой эле электр берүү чубалгыларынын таянычтарына жанаша аймактарды тазалоо үчүн жоопкерчиликти ошол объекттер жайгашкан аймактардын баланс кармоочулары тартат.

92. Парковкалардын, автотоктомолордун, гараждардын ж.б. аймактарынан, анын ичинде акы төлөнүүчү таштандылардан тазалоо жана тиричилик таштандыларын чыгаруу үчүн жоопкерчиликти баланс кармоочулар, бул объекттерди эксплуатациялаган уюмдар тартат.

93. Ишканалардын, уюмдардын жана мекемелердин, башка чарбакер субъекттердин аймактарын (завод ичиндеги, үй ичиндеги), ошондой эле аларга жанаша жайгашкан аймактарды (участоктордун чек араларынан, тосмолордон, имараттардан), аларга кирүүчү жолдорду тазалоо жана күтүү үчүн

жоопкерчиликти көрсөтүлгөн аймактарда жайгашкан курулуштары менчигинде, ээлигинде, ижарасында же балансында турган ишканалардын, мекемелердин, уюмдардын администрациясы тартат.

94. Короо аянттарын, короо ичиндеги жолдорду жана тротуарларды кардан, чаңдан жана майда тиричилик таштандыларынан шыпыруу, аларды жуу көп квартиралуу турак үйдө жайгашкан турак жана турак эмес жайлардын менчик ээлери тарабынан түзүлгөн келишимдерге ылайык механикалаштырылган ыкма менен же кол менен саат 8.00 гө чейин турак жай менчик ээлеринин шериктиктери же подряддык турак жай-эксплуатациялык уюмдардын кызматкерлери тарабынан жүзөгө ашырылат. Аймактын тазалыгы жумуш күнү бою сакталышы керек.

95. Талаш маселелер пайда болгон учурда уюмдардын, ишканалардын, мекемелердин, ижарачылардын ортосундагы аймактарды тазалоо чектерин аныктоо муниципалдык администрациялар тарабынан таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча (жер пайдалануу келишимдерин жана ага жакын жайгашкан аймактарды эске алуу менен) Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органы менен бирдикте алар менен макулдашылган тазалоо схемалык карталарын түзүү менен ишке ашырылат.

96. Аймакты тазалоо күнүнө бир жолу: саат 7.00 гө чейин жүргүзүлөт. Унаа кыймылы көп жүргөн магистралдарда жана көчөлөрдө түнкү саат 23.00 дөн 6.00 гө чейин тазалоо иштери жүргүзүлөт. Тазалык күнү бою сакталышы керек.

Короо аянттарын, эл көп топтолгон жерлерди (вокзалдарга жакындоо, базарлардын аймактары, соода зоналары ж.б.) тазалоо жумуш күнүнүн ичинде жүргүзүлөт.

97. Аба ырайы кескин өзгөргөн учурларда (нөшөрлөгөн жамгыр, кар, муз тоңуу ж.б.) тазалоо иштеринин режими Түп айыл өкмөтүнүн, Түп районунун ички иштер башкармалыгынын көрсөтмөлөрүнө, зарыл болгон учурда Түп райондук администрациянын башчысынын аракеттерин координациялоо боюнча ыкчам топтун (штабдын) чечимдерине ылайык белгиленет. Оперативдүү топтун (штабдын) чечимдери бардык юридикалык жактар тарабынан милдеттүү түрдө аткарылат.

98. Дренаждык тармакты көзөмөлдөө жана суу кудуктарын профилактикалык текшерүү жана аларды тазалоо бул курулмалар балансында турган коммуналдык ишканалар жана уюмдар тарабынан бекитилген графиктер боюнча, бирок кварталына бир жолудан кем эмес жүргүзүлөт.

99. Канализациянын (арыктар тармагынын) тыгынына жол бербөө үчүн нөшөрлүү жамгыр сууларын кабыл алуучу кудуктарга карды жана тиричилик таштандыларын таштоого тыюу салынат.

100. Жамгырдын агымын токтотуучу кудук системалары, анын ичинде торлор дайыма тазаланган абалда болушу керек. Тосмолорду жана кудуктарды тосмолоого, жол берилбейт, бул алардын өткөрүү жөндөмдүүлүгүн чектейт.

101. Жаан-чачын көп жааганда жолдордун жүрүүчү бөлүгүндө суу каптоолору пайда болгон учурда суу каптоолорду жоюу Түп айыл өкмөтүнүн таштанды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органынын күчү менен жүргүзүлөт. Сууну агызуудан улам пайда болгон суу каптоолор (котловандардан суу сордуруу, түтүктөрдөгү авариялык кырдаалдар ж.б.) болгондо, аларды жоюу (кыш мезгилинде музду жаруу жана чыгаруу) үчүн жоопкерчилик бузулууларга жол берген мекеме жана уюмдарга жүктөлөт.

102. Дарыялардын жана каналдардын акваторияларынан, коллектордук-дренаждык тармактардан жана суу алып келүүчү ирригациялык системалардан таштандыларды тазалоо Түп айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органынын күчү менен ишке ашырылат.

103. Бак - дарактарды кыюу жана аларды алып чыгуу бутактарды кыюу жана куураган, авариялык абалдагы, кооздугун жоготкон дарактарды алып салуу боюнча иштерди жүргүзгөн уюмдар тарабынан ишке ашырылат (муниципалдык аймактарда - Түп айыл өкмөтүнүн жашылдандыруу чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу органы, мамлекеттик жана жеке менчикте турган аймактарда-иштин бул түрү боюнча өндүрүштүк тажрыйбасы бар башка адистештирилген уюмдар же Түп айыл өкмөтүнүн жашылдандыруу чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу органы акы төлөнүүчү келишимдин негизинде).

104. Ташып чыгаруу жумуш күнүнүн ичинде- негизги көчөлөрдү бойлото жашылдандырылган аймактардан, экинчи маанидеги көчөлөрдөн жана короо аймактарынан- бир сутканын ичинде жүргүзүлөт. Куураган, авариялык абалда турган дарактарды кыйгандан кийин калган дүмүрлөр бир сутканын ичинде айыл аймагынын негизги көчөлөрүндө, экинчи даражадагы көчөлөрдө жана короо аймактарында үч сутканын ичинде жок кылынышы керек.

105. Кулаган дарактар аймактын баланс кармоочусу тарабынан жолдордун, тротуарлардын жүрүүчү бөлүгүнөн, электр берүү линияларынан, турак жай жана өндүрүш имараттарынын фасаддарынан, башка аймактардан табылган учурдан тартып 6 сааттын ичинде токтоосуз алынып ташталышы керек.

5. Аймакты тазалоо өзгөчөлүктөрү күз-кыш мезгилинде

107. Көчөлөрдүн жана жолдордун жүрүүчү бөлүктөрүн күзгү-кышкы тазалоо ушул Эрежелердин талаптарына ылайык жүргүзүлөт.

108. Күзгү-кышкы жыйноо мезгили 1-сентябрдан 1-мартка чейин белгиленет. Аба ырайынын шарттары кескин өзгөргөн (кар, үшүк) учурда кышкы жыйноону баштоо жана аяктоо мөөнөттөрү Түп айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органы жана Түп районунун ички иштер башкармалыгы тарабынан оңдолот.

109. Оруп-жыюу техникаларын күз-кыш мезгилине даярдоо боюнча иш-чаралар техниканын баланс кармоочулары тарабынан үстүбүздөгү жылдын 1-ноябрына чейинки мөөнөттө жүргүзүлөт.

110. Аймакты тазалоо үчүн жооп берген уюмдар (казакчылардын кызматтары жана подряддык уюмдар) 1-ноябрга чейинки мөөнөттө музга каршы материалдарды ташып келүүнү, даярдоону жана жыйноону камсыз кылууга тийиш.

111. Кыш мезгилинде жолдор, отургучтар, урналар, чакан архитектуралык формалар жана башка элементтер, ошондой эле аларга жанаша жаткан аймактар жана жолдор кардан жана муздан тазаланууга тийиш.

112. Объекттердин жана (же) аймактардын менчик ээлери же пайдалануучулары- жанаша жаткан аймактардагы тротуарларды, жөө адамдар өтүүчү жолдорду, унаа токтотуучу жайларды кардан жана муздан тазалоого тийиш. Муз пайда болгондо аймак инерттүү материалдар менен иштетилет (кум, майда шагыл, туз аралашмасы, реагенттер ж.б.).

113. Жолдорду, көчөлөрдү жана аянттарды кардан жана муздан тазалоо Түп айыл өкмөтүнүн таштанды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органынын күчү менен жүргүзүлөт.

114. Түп айыл өкмөтүнүн таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органы, баланс кармоочулар жана адистештирилген уюмдар түзүлгөн келишимдерге ылайык көп кабаттуу турак үйлөрдүн жанындагы участкакторду тейлешет, карды жана музду кол менен же аларга бекитилген аймактарда кар тазалоочу механизмдерди жана автотранспортту колдонуу менен жыйнашат.

115. Жолдордун, көчөлөрдүн, өтмөктөрдүн, тротуарлардын жана короолордун жолдорунда тазалоо иштеринин технологиясы жана өндүрүш режими аба ырайынын шарттарына карабастан транспорт каражаттарынын жана жөө жүргүнчүлөрдүн тоскоолдуксуз кыймылын камсыз кылууга тийиш.

116. Суу түтүк жана канализация тармактарынын аварияларынын натыйжасында кыш мезгилинде пайда болгон жолдордогу муздарды алып

салуу жол катмарынын муз тоңушуна себеп болгон уюм, юридикалык же жеке жактар тарабынан токтоосуз жүргүзүлөт.

117. Зарыл болгон учурда жаңы жааган карды үймөктөөгө көчөлөрдүн кеңдигине жана андагы кыймылдын мүнөзүнө жараша уруксат берилет. Кар үймөктөрү транспорт каражаттарынын жана жөө жүргүнчүлөрдүн кыймылына тоскоол болбош үчүн жолдун жүрүүчү бөлүгүнүн ортосуна же эки тарабына, тротуарлардын же газондордун боюна бордюрлардан 0,5 метр аралыкта коюлушу мүмкүн. Топтолгон сайын үйүлгөн жана топтолгон кар атайын бөлүнгөн жерлерге ташылат.

118. Башкы көчөлөрдүн жана жолдордун жүрүүчү бөлүгүнө квартал ичиндеги өтмөктөрдөн, короонун, ишканалардын, уюмдардын, курулуш аянтчаларынын, соода объектилеринин территориясынан тазаланган карды алып чыгууга же жылдырууга тыюу салынат.

119. Көчөлөрдү жана жолдорду кышкы тазалоо. Айрым технологиялык операциялар боюнча жолдорду кышкы тазалоого карата талаптар:

1) Жолдордун жүрүүчү бөлүгүн музга каршы материалдар менен иштетүү кар жаагандан кийин дароо башталууга тийиш.

2) Күнү-түнү нөөмөттө турган музга каршы материалдарды бөлүштүрүүчү бардык машиналар иштөө үчүн белгилүү көчөлөргө жана өтмөктөргө бекитилет (иштин маршруттук графиги). Маршруттук графиктин көчүрмөсү айдоочуга жол баракчасы менен кошо берилет.

3) Карды жыйнагандан кийин биринчи кезекте жолдордун жана көчөлөрдүн транспорт кыймылы үчүн кыйла кооптуу участоктору - тик түшүүлөр жана чыгуулар, көпүрөлөр, көчөлөрдүн кесилиштериндеги жана коомдук транспорттун аялдамаларындагы тормоздук аянтчалар ж. б. муздан коргоочу материалдар менен иштетилет.

4) Түп айыл өкмөтүнүн таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органы милдеттүү түрдө музга каршы материалдар менен биринчи кезекте тазалоону талап кылган көчөлөрдүн участокторунун тизмесин түзөт. Тизме жана маршруттук графиктер Түп районунун ички иштер башкармалыгы менен макулдашылат.

120. Карды тазалоо.

1) Жолдордун жүрүүчү бөлүгүн механикалаштырылган тазалоо жол бетиндеги борпоң кар массасынын бийиктиги 2,5 - 3,0 см болгондо башталууга тийиш, бул жаңы жааган кардын 5 см туура келет.

Узакка созулган кар жааган учурда жолду механикалаштырылган тазалоо циклдери жаңы жааган кардын ар бир 5 см кийин жүргүзүлөт.

2) Түп айыл өкмөтүнүн таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органынын бир участкага тейлеген бардык көчөлөрдү жана өтмөктөрдү тазалоо үчүн зарыл болгон убакыт үч сааттан (механикалаштырылган тазалоонун бир цикли) ашпоого тийиш.

3) Узакка созулган катуу кар жааганда "чачуу-тазалоо" технологиялык циклинин убактысы 6 сааттан ашпоого тийиш.

4) Кар токтобостон жааганда, Түп айыл өкмөтүнүн таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органы бир сутканын ичинде үчтөн кем эмес толук технологиялык "чачуу-тазалоо" циклин аткарышы керек, б.а. иш жүзүндө көчөлөрдө машиналарды күйүүчү-майлоочу май менен камсыз кылуу жана айдоочулардын тамак-аш ичүү үчүн убактылуу (бир сааттан ашык эмес) тыныгуу менен жыйноочу машиналардын иштеши камсыз кылынышы керек.

5) Механикалаштырылган тазалоо иштери аяктагандан кийин жолдордун жүрүүчү бөлүгү кардан жана муздан толук тазаланышы керек.

121. Кар жааган жана муз тоңгон мезгилде тротуарлар жана башка жөө жүргүнчүлөр өтүүчү зоналар музга каршы материалдар менен иштетилүүгө тийиш. Түп айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органына таштанды чыгаруу жана көрктөндүрүү, баланс кармоочулар жана көп кабаттуу турак үйлөрдүн жанындагы участкаларды тейлеген уюмдарга бекитилген тротуарлардын бардык аянтын тазалоо убактысы кар жаагандан тартып эки сааттан ашпоого тийиш.

122. Тротуарларда, жөө жүргүнчүлөр өтүүчү жолдордо жана отургузуу аянтчаларында кар тазалоо (механикалаштырылган шыпыруу жана кол менен шыпыруу) кар жааганда дароо башталат. Узакка созулган интенсивдүү кар жааганда кар тазалоо жана музга каршы материалдар менен тазалоо циклдери ар бир 5 сантиметр кар түшкөндөн кийин кайталанышы керек.

123. Кар катуу жааган мезгилде (1 см/сааттан ашык) көпүрө курулмаларынын тротуарлары жана тепкич чогулуштары музга каршы материалдар менен иштетилип, жөө адамдар жүрүүчү өтмөктөр тазаланууга тийиш.

124. Короо территориясын кышкы тазалоо.

1) Тротуарлар, короо аянттары жана өтмөктөр кардан жана муздан тазаланууга тийиш. Муз (муз) пайда болгондо 2-5 мм фракциядагы майда шагыл, туз аралашмасы менен иштетүү жүргүзүлөт.

2) Короо аймактарынан жана квартал ичиндеги өтмөктөрдөн тазаланган карды короолордун аймактарында, транспорт каражаттарынын жана жөө

адамдардын эркин жүрүүсүнө тоскоол болбогон жерлерде сактоого уруксат берилет.

3) Карды жыйноодо бак-дарактарды сындырууга жол берилбейт. Короо ичиндеги аймактарда карды топтоо эриген сууларды бөлүп чыгарууну караштырышы керек.

6. Жазгы-жайкы мезгилде аймактарды тазалоонун өзгөчөлүктөрү

125. Жазгы-жайкы тазалоо мезгили 1-марттан 1-сентябрга чейин белгиленет.

126. Аба ырайынын шарттары кескин өзгөргөн учурда Түп айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органынын көрсөтмөсү боюнча жайкы тазалоо иштеринин мөөнөтү өзгөрүшү мүмкүн. Жыйноочу техникаларды жаз-жай мезгилинде иштөөгө даярдоо боюнча иш-чаралар Түп айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органы жана Түп РИИБнин ЖККБ тарабынан аныкталган мөөнөттө жүргүзүлөт.

127. Жолдордун жүрүүчү бөлүгүн жууганда тротуарларга, газондорго, отургузуучу аянтчаларга, жүргүнчүлөр транспортунун аялдамаларынын павильондоруна жакын жайгашкан имараттардын фасаддарына, соода объекттерине ж. б. кирди жана таштандыларды агызып чыгарууга жол берилбейт.

128. Жалбырактуу мезгилде бекитилген аймактарды тазалоо үчүн жооптуу мекеме көчөлөрдүн жана жолдордун жээгиндеги газондордо, короо аянттарында түшкөн жалбырактарды тазалашат жана алып кетишет. Өрттөөгө тыюу салынат. Жалбырактарды дарактардын жана бадалдардын биргелешкен бөлүгүнө тырмоо тыюу салынат.

7. Жолдорду жайкы тазалоого талаптар (айрым элементтер боюнча)

129. Жол жүрүүчү бөлүк ар кандай кирден толук тазаланып, жуулушу керек.

130. Жөнгө салуу сызыктары менен белгиленген тилкелер кумдан жана ар кандай майда таштандылардан дайыма тазаланып турушу керек. Шыпыруучу-жыйноочу машиналардын иштөө цикларынын ортосунда пайда болгон булгануулардын жол берилген көлөмү каптоо аянтынын 1 кв.метрге 300 граммдан ашпоого тийиш.

131. Тротуарлар жана аларда жайгашкан жүргүнчүлөр транспортунун аялдамаларынын отургузуучу аянтчалары топурак-кумдуу чөкмөлөрдөн, ар кандай таштандылардан толук тазаланып жана жуулушу керек.

132. Тазалоо циклдарынын ортосунда пайда болушу мүмкүн болгон кичинекей, өзүнчө кум жана майда таштандылар жол берилет.

133. Мындай булгануулардын жалпы көлөмү 1 кв.метрге 100 граммдан ашпоого тийиш.

134. Жолдордун жээктери ири жана башка таштандылардан тазаланууга тийиш.

135. Металл тосмолорду, жол белгилерин жана белгилерди жууш керек.

136. Газон түрүндө жасалган бөлүүчү тилкелер таштандылардан тазаланып, чөптүн бийиктиги 15 см ашпоого тийиш.

8. Көрктөндүрүүнү, тазалыкты жана тартипти камсыз кылуу

137. Юридикалык жана жеке жактар Түп айыл аймагынын бардык аймагында, анын ичинде жалпы пайдалануудагы аймактарда жана жеке курулуш аймактарында тазалыкты, тартипти сактоого, көрктөндүрүү элементтеринин (жолдордун, тротуарлардын, газондордун, чакан архитектуралык формалардын, тышкы жарыктандыруунун, ирригациялык тармактардын ж.б.) бузулушуна жол бербөөгө, менчиктин ар кандай формасындагы объекттерге аяр мамиле кылууга тийиш.

138. Түп айыл аймагында турмуш-тиричилик жана курулуш таштандыларын, өндүрүш калдыктарын, тараларды, кыйылган дарактарды, жалбырактарды, карды белгиленбеген жерлерге таштоого жол берилбейт.

139. Көчөлөрдө, аянттарда, парктарда, скверлерде жана башка коомдук жайларда отоо чөптөрдү дайыма тазалап туруу керек.

140. Таштандыларды арык жана коллектордук-дренаждык тармактарга шыпырууга жана таштоого, ага агынды сууларды төгүүгө тыюу салынат.

141. Инерттүү материалдарды газон бөлүгүнө жана атайын бөлүнгөн жерлерден тышкары жыйноого тыюу салынат.

142. Түкүрүүгө, чимкирүүгө , семичка чагууга жана башка ушул сыяктуу аракеттерге тыюу салынат:

- көчөлөрдө, тротуарларда, аянттарда, парктарда, скверлерде жана башка коомдук жайларда;

- мекемелик баш ийүүсүнө жана менчигинин түрүнө карабастан бардык деңгээлдеги билим берүү уюмдарынын, эс алуу уюмдарынын аймактарында;

- мекемелик баш ийүүсүнө жана менчигинин түрүнө карабастан саламаттык сактоо уюмдарынын аймактарында;

- базарлардын жана соода комплекстеринин аймактарында;

- автовокзалдардын аймактарында;
- автомай куюучу станциялардын аймактарында;
- кинотеатрларда, театрларда, спорттук жайларда жана ареналарда, цирктерде, концерттик залдарда жана башка маданият жана спорт уюмдарында;
- китепканаларда, көргөзмө залдарда, аудиторияларда (лекциялык жайларда);
- автобустардын, маршруттук таксилердин жана автотранспорттун салондорунда;
- лифттерде;
- менчигинин формасына карабастан калкка кызмат көрсөтүлүүчү бардык жумушчу жайларда;
- суу объекттеринин аймактарында;
- турак үйлөрдүн подъезддеринде жана аларга чектеш аймактарда;
- мамлекеттик органдар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары ээлеп турган имараттарга жана жайларга жанаша жайгашкан аймактарда.

Эгерде анын аракети гигиена эрежелерин сактоо жана кол аарчы, салфетка, башка каражаттарды колдонуу менен же урнага салынса, адам жоопкерчиликке тартылбайт.

143. Түп дарыясынын нугунан өзү билип иштетүүгө жана шагыл чыгарууга тыюу салынат.

144. Урнарды, көчө чырактарын, эстеликтерди, отургучтарды жана башка чакан архитектуралык формаларды бузууга же жок кылууга тыюу салынат.

145. Ишканалардын, чарбакер субъекттердин, жеке менчик турак үйлөрдүн, сауналардын, мончолордун мештеринде өндүрүштүн (тигүү өндүрүшүнүн, автомобиль майларынын, лак-сыр материалдарынын ж.б.), пластмассадан, каучуктан, плексигластан (бөтөлкө, банка ж. б.), резинадан (автомобиль покрывкалары, камералар ж. б.) калдыктарын өрттөөгө жана отун катары пайдаланууга тыюу салынат.

146. Жеке автотранспорттун ээлерине кыш мезгилинде жолдордун, көчөлөрдүн жана өтмөктөрдүн жүрүүчү бөлүгүн транспорт каражаттарын узак мөөнөткө сактоо, токтотуу жана жайгаштыруу үчүн пайдаланууга тыюу салынат.

147. Короо жана кварталдар ичиндеги аймактарда жеке автотранспортту бир катарда сактоого жана токтотууга жол берилет, мында жыйноочу жана атайын техниканын тоскоолдуксуз алга жылышы камсыз кылынууга тийиш.

148. Жүк ташуучу автотранспортту, анын ичинде менчик автотранспортту сактоого жана токтотууга гараждарда, авто токтотуучу жайларда же автобазаларда гана жол берилет.

149. Муниципалдык ишканалар машиналарды таза жана оң абалда линияга чыгарууга милдеттүү,

150. Топуракты, таштандыларды, чубурма курулуш материалдарын, жеңил идиштерди, жалбырактарды, кыйылган дарактарды брезент же жолдорду булгабаган башка материал менен каптабастан ташууга тыюу салынат.

151. Капиталдык эмес объекттердин (авто токтотуучу жайлар, бокс гараждары, ангарлар, кампа көмөкчү курулмалар, курулмалар, соода жана кызмат көрсөтүү объекттери) ээлери санитардык тазалоого жана бөлүнгөн аймактарды тазалоого келишим түзүүгө милдеттүү.

152. Металл гараждардын ээлери бул иштерди өз күчү жана каражаты менен уюштурушу керек.

153. Газондордо, гүлзарларда, балдар аянтчаларында, сугат жана коллектордук-дренаждык тармактарда жана инженердик инфраструктура тармактарында, анын ичинде бул тармактардын коргоо зоналарында ар кандай арналыштагы объекттерди жайгаштырууга, ошондой эле ирригациялык тармактардын иш кесилишин тарылтуучу түтүктөрдү төшөөгө тыюу салынат.

154. Соода жүргүзүү үчүн арналган объекттерди, автомобилдерди (Темир тенттерди, бастырмаларды, гараждарды ж.б.) сактоо үчүн арналган убактылуу объекттерди жана көмөкчү курулуштарды, тосмолорду белгиленген тартипте уруксатсыз орнотууга тыюу салынат.

155. Үй жаныбарлары (ит, мышык ж.б.) ушул максаттар үчүн атайын бөлүнгөн жерлерде (аянтчаларда) гана сейилде жүрүшү керек. Иттер мурун бекиткичте жана кыска боодо болушу керек.

156. Газондордо, скверлерде үй чарба жаныбарларын багууга жана жаюуга тыюу салынат.

157. Менчиктин бардык формаларындагы ишканалардын, уюмдардын, мекемелердин жетекчилери, жарандар Түп айыл аймагынын айыл өкмөтү тарабынан бекитилген жана жанаша жаткан аймакта өткөрүлүп жаткан санитардык тазалоо жана көрктөндүрүү айлыктарына катышууга тийиш.

158. Фасаддарды күтүү.

1) Ишканалардын жана уюмдардын жетекчилери, жеке турак үйлөрдүн ээлери, имараттары жана курулмалары балансында турган көп квартиралуу турак үйлөрдөгү турак жана турак эмес жайлардын менчик ээлери алардын

фасаддарын, ошондой эле айрым элементтерин (балкондорду, лоджияларды, суу түтүктөрүн, тосмолорду, Темир дарбазаларды ж. б.) реставрациялоо, оңдоо жана сырдоо боюнча иштердин өз убагында жүргүзүлүшүн камсыз кылууга, фасаддарда жайгашкан маалыматтык такталарды, эстелик такталарды ж. б. таза жана оң абалда кармоого милдеттүү.

2) Имараттардын фасаддарын жана алардын конструкциялык элементтерин өзү билип кайра жабдууга тыюу салынат.

3) Турак-жай, административдик, өндүрүштүк жана коомдук имараттар аншлагдар, ал эми турак үйлөр, андан тышкары подъезддердин жана квартиралардын номерлеринин көрсөткүчтөрү менен жабдылышы керек. Аншлагдар таза жана жакшы абалда болушу керек. Алардын тазалыгы жана оң болушу үчүн имараттардын баланс кармоочулары жооп беришет.

4) Кыш мезгилинде имараттарды баланс кармоочулар (ижарачылар) тарабынан имараттардын чатырын кардан, жана муздан өз убагында тазалоо уюштурулушу керек.

5) Жөө жүргүнчүлөр зонасына караган тараптагы имараттардын чатырын кардан жана муздан тазалоо коркунучтуу участкардун тосмосун алдын ала орнотуу менен алардын пайда болушуна жараша токтоосуз жүргүзүлүүгө тийиш.

6) Сырткы суу бөлгүч менен чатырларды мезгил-мезгили менен кардан тазалап туруу керек, анын 30 см ашык топтолушуна жол бербөө керек.

7) Имараттын чатырын кардан, тротуарларга түшүрүү менен муздан тазалоого сутканын жарык мезгилинде гана көчөнү караган чатырдын жантайыңкы бетинен жол берилет. Чатырдын башка эңкейиштеринен, ошондой эле жалпак чатырдан карды төгүү ички короо аймактарына жүргүзүлүүгө тийиш.

8) Карды таштоо алдында жашоочулардын өтүүсүнүн жана жөө жүрүүчүлөрдүн кыймылынын коопсуздугун камсыз кылуучу коргоо иш-чараларын жүргүзүү зарыл.

9) Кар, муз жана таштандыларды дренаждык түтүктөргө таштоого тыюу салынат. Чатырдан кар түшүрүүдө бак-дарактардын, бадалдардын, көчөдөгү электр жарыгынын аба чубалгыларынын, чоюулардын, маалыматтык жана жарнамалык конструкциялардын, светофордук объекттердин, жол белгилеринин, байланыш линияларынын ж. б. толук сакталышын камсыз кылуучу чаралар көрүлүшү керек.

159. Төлөм терминалдары жана банкоматтар.

1) Төлөм терминалдарын жана банкоматтарды тейлөөдөгү эреже бузуулардын өз убагында жоюлушу (сынган айнектерди алмаштыруу, бөтөн жазууларды

четтетүү, аларды тазалоо, сырдап коюу ж.б.) үчүн жоопкерчилик алардын баланс кармоочуларына жүктөлөт.

2) Төлөм терминалдарына жана банкоматтарга чектеш аймактардын абалы үчүн жоопкерчилик аймагында төлөм терминалдары жана банкоматтар жайгашкан мекемелерге, уюмдарга, ишканаларга жана башка чарба жүргүзүүчү субъекттерге жүктөлөт.

160. Курулуш объектилери

1) Курулуш аянттарын жайгаштыруу жана күтүү, Курулуш жана оңдоо иштери аяктагандан кийин абаттоону калыбына келтирүү ушул Эрежелер менен регламенттелет.

2) Курулуш аянттары, курулуш материалдар өнөр жайынын объекттери (темир-бетон буюмдар заводдору, эритме түйүндөр ж.б.) милдеттүү түрдө автотранспорттун дөңгөлөктөрүн тазалоочу (жууган) пункттар менен жабдылууга тийиш. Автотранспорттун дөңгөлөктөрү менен топуракты жана ылайды айыл аймагынын ички жана башкы жолдоруна алып чыгууга тыюу салынат.

3) Курулуш, реконструкциялоо жана оңдоо объектисинин чек арасынан беш метрлик зонанын чегинде аймактарды тазалоо жана күтүү үчүн жоопкерчилик тапшырыкчыга жана башкы подряддык уюмга жүктөлөт.

4) Курулуш өндүрүшүнүн таштандыларын жана калдыктарын курулуш аянтына топтоо үчүн курулушту уюштуруунун долбооруна ылайык атайын бөлүнгөн жерлер жабдылышы же бункер-топтоочу орнотулушу керек.

5) Курулуш материалдарын жана буюмдарын жыйноого тосулган курулуш аянтынын чегинде гана жол берилет. Курулуш өндүрүшүнүн таштандыларын, кыртышын жана калдыктарын атайын бөлүнгөн жерлерден тышкары жыйноого тыюу салынат.

6) Курулуш аянтчаларынын тосмолору белгиленген нормативдерге ылайык келген сырткы көрүнүшү, кирден тазаланып, жуулуп, долбоордо каралбаган тешиктери, бузулган участкактору, бөтөн чаптагалары, кулактандыруулары жана жазуулары болбошу керек; курулуш аянтчасынын тосмолорунун периметри боюнча жарык орнотулушу керек.

7) Жолдордун жүрүүчү бөлүгүнө, тротуарларга, газондорго жана ирригациялык тармактарга курулуш аянтчаларынын тосмолорун орнотууга тыюу салынат.

8) Консервацияланган курулуш (узак курулуш) объектисин күтүү үчүн жоопкерчилик баланс кармоочуга (заказчы-куруучуга) жүктөлөт.

9) Курулуштун тапшырыкчысы Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органы менен жашылдандыруу жана сугаруу схемаларын, долбоорлорун (арык ирригациялык тармагы, суу менен жабдуу тутумуна кошулбаган тамчылатып сугаруу) макулдашууга, аймакты абаттоо жана жашылдандыруу долбоорунда каралган бардык иштерди аткаруу жана аларды тиешелүү тартипке келтирүү менен объекти пайдаланууга берүүнү камсыз кылууга милдеттүү. Бул талап аткарылбаган учурда Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органы курулуштун заказчысы менен макулдашпастан көрктөндүрүү жана жашылдандыруу боюнча иштерди өз алдынча жүргүзөт жана аткарылган иштер үчүн курулуштун заказчысына акы төлөө үчүн эсеп коет.

161. Көркөм багыт жана жарнама.

1) Жарнактык конструкциялар сырткы жарнакты жана жарнактык конструкцияларды жайгаштыруу эрежелеринин талаптарына ылайык жайгаштырылууга жана тазалыкка, талаптагыдай эстетикалык көрүнүшкө ээ болууга, сутканын караңгы мезгилинде жарыктандырылууга тийиш .

2) Түп айыл аймагынын аймагында тиешелүү ыйгарым укуктуу органдар менен макулдашуусуз жана сырткы жарнакты жана жарнактык конструкцияларды сырткы жарнактын реестрине киргизбестен сырткы жарнакты, маалыматтык жана жарнактык конструкцияларды жайылтууга, жайгаштырууга жана пайдаланууга тыюу салынат.

3) Сырткы жарнактын мазмуну үчүн жоопкерчиликти уруксат берүү документтери таризделген юридикалык жана жеке жактар тартат.

4) Жарнактык конструкцияны монтаждоодон (демонтаждоодон) кийин жарнактык конструкциянын ээси 3 суткадан ашпаган мөөнөттө аймакты же жайгаштыруу объектисин көрктөндүрүүнү калыбына келтирүүгө милдеттүү.

5) Маалыматтык жана жарнамалык конструкциялардагы сүрөттөрдү (плакаттарды) автотранспорттун газондорго өтүшү менен алмаштырууга тыюу салынат.

6) Жүргүнчүлөр транспортунун имараттарына, тосмолоруна, аялдамаларына, жарык берүүчү таянычтарга, троллейбус линияларынын таянычтарына, кандайдыр бир кулактандырууларга жана башка маалыматтык билдирүүлөргө чаптоого жана илүүгө тыюу салынат.

7) Ведомстволук таандыктыгына карабастан бардык объекттерден (имараттардын жана курулмалардын фасаддарынан, дүкөндөрдөн, байланыш тармагынын түркүктөрүнөн жана тышкы жарыктандыруудан ж.б.) өз алдынча жайгаштырылуучу маалыматтык, жарнамалык жана башка кулактандырууларды, жазууларды жана сүрөттөрдү алып салуу боюнча

иштерди уюштуруу көрсөтүлгөн объекттердин баланс кармоочуларына же ижарачыларына жарнак берүүчүлөрдүн жана жарнак таратуучулардын каражаттарынын эсебинен жүктөлөт.

8) Айыл аймагын борбордоштуруп майрамдык жол-жоболоштурууну жайгаштыруу жана демонтаждоо Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органдары тарабынан жүргүзүлөт .

9) Майрамдык жасалгалоонун жайгаштырылышы жана мазмуну үчүн жоопкерчилик:

- Имараттардын фасаддарындагы мамлекеттик желектерди, фасаддарды жана витриналарды майрамдык жасалгалоону-муниципалдык администрацияларга, баланс кармоочуларга жана имараттардын ижарачыларына;

- Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн жарнак, таштанды чыгаруу жана көрктөндүрүү, тышкы жарыктандыруу жана жашылдандыруу боюнча ыйгарым укуктуу органдары администрациялык имараттарды жана көчөлөрдү майрамдык жасалгалоо.

10) Айыл аймагынын көркөм-эстетикалык көрүнүшүн жана бирдиктүү дизайнын сактоону эске алуу менен айыл аймагында сырткы жарнак объектилерин жайгаштырууну координациялоо жана тартипке келтирүү Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органдарына жүктөлөт .

11) Түп айыл аймагынын айыл өкмөтү тарабынан тышкы жарнактын жана жарнактык конструкциялардын реестри жүргүзүлөт.

162. Сырткы жарык.

1) Имараттардын жана курулмалардын жанындагы көчөлөрдү, скверлерди, аянттарды тышкы жарыктандыруу тармактарын эксплуатациялоону жана оңдоону алар балансында турган адистештирилген ишканалар, юридикалык жактар жүзөгө ашырат. Муниципалдык менчикте турган тышкы жарыктандыруу тармактары Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органы тарабынан тейленет.

2) Пайдалануу эрежелери, жарык берүү тармактарынын элементтерин оңдоо жана алмаштыруу мөөнөттөрү жана көлөмдөрү электр орнотмолорунун түзүлүшүнүн эрежелери жана башка ченемдик документтер менен жөнгө салынат.

3) Түп районунун шаар курулушу жана архитектура боюнча башкармалыгы жаңы объекттерди курууга архитектуралык-пландоо шарттарын берүүдө жана долбоордук документтерди макулдашууда бөлүнгөн аймакты тышкы жарыктандыруу толук камтуусун жана чектеш аймакты (жашылдандыруу,

сугаруу, брусчатка же асфальт төшөө) көрктөндүрүүнү эске алуу менен, чек аралардын так чектерин көрсөтүү менен карашы керек.

4) Көчө жарыктандыруу түзүлүштөрү борборлоштурулган аралыктан башкаруу же теле башкаруу менен жабдылышы керек, мында жарыктын абалын контролдоо каралышы керек.

5) Көчөлөрдү, жолдорду, аянттарды жана башка жарыктандырылуучу объекттерди тышкы жарыктандырууну иштетүү жана аны өчүрүү Түп айыл аймагынын айыл өкмөтү тарабынан бекитилген графиктер боюнча аба ырайынын шарттарынын өзгөрүшүнө түзөтүүлөрдү эске алуу менен жүргүзүлөт.

6) Сырткы жарыктандыруу түзүлүштөрүн, үйлөрдүн номердик белгилерин жана көчө көрсөткүчтөрүн, ошондой эле архитектуралык-көркөм жарык берүү системаларын күйгүзүү жана өчүрүү көчөлөрдү тышкы жарыктандыруу иш режиминде жүргүзүлөт.

7) Көчө жарыктандыруусун жана тышкы жарыктандыруунун башка түрлөрүн борборлоштуруп башкаруу, эгерде алар үчүн каралса, негизги башкаруу пункту иштен чыккан учурда чектелген сандагы жерлерден жарыктандырууну иштетүү жана өчүрүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга тийиш.

8) Башкы көчөлөр үчүн түнкүсүн жарык берүүчү приборлордун бир бөлүгүн өчүрүү мүмкүндүгү каралууга тийиш. Негизги аянттарда, жолдордо жана көчөлөрдө, өчүрүлгөн чырактардын саны 5 пайыздан ашпоого тийиш.

9) Жарык берүүчү приборлордун саны 20дан аз болсо, бир чырактын иштебей калышына жол берилет.

10) Металл таянычтар, кронштейндер жана тышкы жарык берүүчү түзүлүштөрдүн жана байланыш тармагынын башка элементтери тазалыкта, коррозия очоктору болбоого жана баланс кармоочулар тарабынан зарылдыгына жараша, бирок үч жылда бир жолудан кем эмес боелууга тийиш (боектун түсү Түп районунун Шаар куруу жана архитектура боюнча башкармалыгы менен макулдашылат).

11) Иштен чыккан, сымалты камтыган газ разряддуу лампалар (ДРЛ, Дри, ДнаТ, люминесценттүү ж.б.) Бул максаттар үчүн атайын бөлүнгөн жайларда сакталууга жана шаардык таштанды полигонуна утилдештирүүгө чыгарылууга тийиш.

12) Бузулган жарык берүүчү таянычтарды жана электрлештирилген транспорттун байланыш тармагын алып чыгууну таянычтын ээси негизги жолдордо токтоосуз жүргүзөт. Демонтажалган таянычтар жана кулатылган

таянычтар айыл аймагында ташып чыгуу табылган (демонтаждалган) учурдан тартып бир сутканын ичинде ишке ашырылат.

163. Жолдордун, аянттардын, тротуарлардын жана бак-дарактардын, ирригациялык тармактардын жана тышкы көрктөндүрүү элементтеринин сакталышы.

1) Жолдор алардын курамына кирген бардык курулмалары (көпүрөлөр, түтүктөр, автотранспорттук курулмалар) менен жол фондун түзөт.

2) Бардык жол пайдалануучулар жана жол уюмдары ушул Эрежелердин талаптарын сактоого милдеттүү.

3) Түп районунун ички иштер органдары жана РИИБнин ЖККБ жолдордун сакталышын камсыз кылууга көзөмөл жүргүзөт жана жолдордун, тышкы көрктөндүрүү жана Жашыл чарба элементтеринин сакталышын камсыз кылууда Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнө көмөк көрсөтөт.

4) Курулуш уюмдары курулуш башталганга чейин Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн таштанды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органы же таштанды чыгаруу боюнча башка адистештирилген ишкана менен таштанды чыгаруу келишимин түзүүгө жана курулуш зонасында жайгашкан шаардык жолдордун, тротуарлардын, жол курулмаларынын, жашыл бак-дарактардын, ирригациялык системанын сакталышын, ошондой эле курулуш иштерин жүргүзүүнүн натыйжасында бузулган көрктөндүрүү жана жашылдандыруу элементтерин толук калыбына келтирүүнү камсыз кылууга милдеттүү.

5) Карамагында жер астындагы инженердик коммуникациялар болгон адистештирилген уюмдар, юридикалык жана жеке жактар тротуарларда, жолдордун жүрүүчү бөлүгүндө жана башка аймактарда жайгашкан люктардын, кудуктардын капкактары жол катмарынын деңгээлинде болушун, оң абалда кармалышын жана жабылышын көзөмөлдөөгө милдеттүү. Бузулган учурда алар ошол жер астындагы коммуникациялар карамагында турган адистештирилген уюм, юридикалык жана жеке жак тарабынан токтоосуз тосулуп, бир сутканын ичинде оңдолушу керек.

6) Жол кыртышын, көчөлөрдү, жолдорду, тротуарларды реконструкциялоо, реабилитациялоо боюнча иштер аяктагандан кийин жумуштарды өндүрүүчү инженердик коммуникацияларда орнотулган кудуктарды казып алууга жана аларды жол катмарынын деңгээлине коюуга милдеттүү.

7) Инженердик коммуникацияларда авариялык кырдаал пайда болгон жана аны дароо жоюу зарыл болгон учурда адистештирилген уюм тарабынан иштерди жол-жоболоштурбастан, бузулган аймакты абаттоону милдеттүү түрдө аткаруу менен жүргүзүүгө жол берилет. Аварияларды жоюу боюнча

иштер 24 сааттан ашык жүргүзүлгөн учурда иш чыгаруучу ишти токтотпостон белгиленген тартипте иш жүргүзүүгө ордер алууга милдеттүү, башка учурларда ордерди жол-жоболоштуруусуз муниципалдык аймактарда курулуш, оңдоо, инженердик коммуникацияларды реконструкциялоо боюнча иштерди жүргүзүүгө жол берилбейт.

8) Аварияны жоюу боюнча иштер эксплуатациялоочу уюмга, ошондой эле күнөөсү боюнча инженердик тармактарга жана курулмаларга зыян келтирилген юридикалык же жеке жакка жүктөлөт.

9) Жол-оңдоо иштерин жүргүзүүдө асфальт чиптерин ташып чыгуу башкы жолдордо иштерди жүргүзгөн уюмдар тарабынан токтоосуз (иштин жүрүшүндө), калган көчөлөрдө жана короолордо - бир сутканын ичинде жүргүзүлөт. Асфальт-бетондун калдыктарын газондорго же бак-дарактуу жерлерге жыйноого тыюу салынат.

10) Жумуш бүткөндөн кийин жүрүүчү бөлүктө жана тротуарларда, газондордо жерди жана курулуш таштандыларын калтырууга тыюу салынат.

11) Инженердик тармактарды төшөөдө жана инженердик тармактардагы авариялык кырдаалдарды жоюуда 50 см калыңдыктагы шагылдуу-кумдуу аралашманын материалынан эки катмарга катмарланып тыгыздалган жогорку катмардын кыртышын кайра толтурууну жана асфальтбетон катмарын тиешелүү жүктөм менен эки катмарга калыбына келтирүүнү караштыруу зарыл.

164. Жол белгилери, тосмолор, белгилер, светофор .

1) Автомобиль жолдору Түп РИИБдин ЖККБ тарабынан иштелип чыккан жана белгиленген тартипте бекитилген дислокацияга ылайык светофордук объекттер, жол белгилери, тосмолор, чийиндер менен жабдылууга тийиш.

2) Жол белгилерин күтүү, оңдоо, ошондой эле жок болгон жол белгилерин орнотуу боюнча иштер бүткүл жыл бою эксплуатациялоочу уюм жана баланс кармоочулар, анын ичинде май куюучу жайлардын, авто токтотуучу жайлардын жана башка тиешелүү уюмдардын ээлери тарабынан аткарылат.

3) Жол белгилеринин техникалык абалы ченемдик талаптарга жооп бериши керек: белгилердин бети бузулбастан таза болушу керек.

4) Жол белгилерин бекитүүчү таянычтар эксплуатациялоочу уюм же баланс кармоочулар тарабынан боелушу керек.

5) Эксплуатациялоонун ченемдик мөөнөтү аяктагандан кийин жол белгилери эксплуатациялоочу уюм жана баланс кармоочулар менен алмаштырылууга тийиш.

6) Убактылуу орнотулган белгилер аларды орнотуу зарылдыгын пайда кылган себептер четтетилгенден кийин бир сутканын ичинде алынып салынууга тийиш.

7) Светофордун айрым бөлүктөрүндө же аны бекитүүчү элементтерде металл элементтери көрүнүп тургандай бузулбашы, бузулбашы жана дат баспашы керек.

Диффузордо чиптер жана жаракалар болбошу керек.

Чачыраткычтарга түшүрүлгөн символдор 50 метрден кем эмес аралыкта, ал эми светофордун сигналы 100 метрден кем эмес аралыкта таанылышы керек.

8) Иштен чыккан жарык булагын алмаштыруу бузук табылгандан кийин 72 сааттын ичинде жүргүзүлүүгө тийиш.

9) Кыймыл үчүн кооптуу болгон көчөлөрдүн участоктору, анын ичинде көпүрөлөр жана жол өткөөлдөрү аркылуу өтүүчү участкалар тосмолор менен жабдылууга тийиш.

10) Жөө адамдар өтүүчү өткөөлдөр үчүн бөлүнгөн жерлер тосмолор, тиешелүү жол белгилери жана чийиндер менен жабдылышы керек.

11) Тосмолордун бузулган элементтери дефект табылгандан кийин бир сутканын ичинде Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн таштандыларды чыгаруу жана көрктөндүрүү боюнча ыйгарым укуктуу органы жана тосмолордун баланс кармоочулары тарабынан калыбына келтирилүүгө же алмаштырылууга тийиш.

12) Жол белгилери жыл сайын жаңыланып турушу керек.

13) Маалыматтык көрсөткүчтөр, километрдик белгилер, парпеттер ж.б. колдонуудагы мамлекеттик стандартка ылайык боелуп, жуулушу жана кирден тазаланышы керек.

14) Көрсөткүчтөрдөгү бардык жазуулар так айырмаланууга тийиш.

165. Ташталган унаалар.

1) Айыл аймагында ташталган транспортту аныктоо Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органы жана Түп РИИБнин ЖККБ тарабынан ишке ашырылат.

2) Ташталган транспортту аныктоо, эсепке алуу жана эвакуациялоо боюнча иштерди уюштуруу жоопкерчилиги Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органына, аймактарды жана үйлөрдү баланс кармоочуларга, жер участокторунун ижарачыларына жүктөлөт.

3) Түп РИИБдин ЖККБнын ээси жок экендиги жөнүндө корутундусу бар транспорт каражаты беш күндүк мөөнөттө утилдештирүүгө, ал эми металл эмес комплекттөөчү заттарды демонтаждоо зарыл болгон учурда - сактоо аянтчасына чыгарылууга тийиш. Транспорт каражатын сактоо аянттарында демонтаждоо жана утилдештирүүгө алып чыгуу убактысы 7 суткадан ашпоого тийиш.

4) Ташталган транспорт каражатынын ээси табылганда Түп РИИБнин ЖККБ 3 сутканын ичинде транспорт каражатын ташып кетүү же аны тартипке келтирүү зарылдыгы жөнүндө ээсине билдирүү жөнөтүүгө, ал эми ал баш тарткан учурда - транспортту эвакуациялоого жана сактоого кеткен чыгымдардын ордун толтуруу жөнүндө ишти сотко өткөрүп берүү менен транспорт каражатын ташып чыгууну камсыз кылууга милдеттүү.

5) Ташталган автотранспорт каражаттарын эвакуациялоону контролдоону Түп РИИБнин ЖККБсы жана Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органы ишке ашырат.

166. Ирригациялык тармактардын сакталышы.

1) Бардык ирригациялык тармактар: магистралдык каналдар, бөлүштүрүүчү жана майда ирригациялык тармактар, гидротехникалык курулмалар, сугат суу түтүктөрүнүн системалары жана жаан - чачындын дренаждык тармактары, жыйноочу коллекторлор, көлмөлөр жайгашкан жерине карабастан - көчөлөрдө, парктарда жана турак үйлөрдө-ирригациялык чарба болуп эсептелет.

2) Ирригациялык тармактын сакталышы үчүн жоопкерчилик жүктөлөт:

-бөлүштүрүүчү магистралдык каналдарды жана берүүчү ирригациялык тармактарды, ачык жана жабык типтеги кургатуучу коллектордук - дренаждык тармактарды, магистралдарда, скверлерде, бульварларда жана көчөлөрдө ажыратуучу ирригациялык тармактарды, сугат суу түтүк системаларын-Түп айыл аймагынын Суу чарба чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу органына;

- кичи райондордун ичиндеги ирригациялык тармактарга - көп батирлүү үйдөгү турак жана турак эмес жайлардын менчик ээлери түзгөн келишимдерге ылайык муниципалдык аймактык башкармалыктарга, турак жай менчик ээлеринин шериктигине, ошондой эле турак жай-эксплуатациялык уюмдарга үйдүн тургундарынын жалпы мүлкүн тейлөөгө жана күтүүгө;

- жеке курулуш массивдеринин ичиндеги ирригациялык тармактарга- муниципалдык аймактык башкармалыктарга, Үй жана кварталдык комитеттерге жана үй курулуштарынын ээлерине;

- менчиктин бардык түрүндөгү ишканалардын, уюмдардын, мекемелердин аймактарындагы ирригациялык тармактар-алардын жетекчилерине.

3) Коллектордук-дренаждык тармактардын сакталышы жана өз убагында тазаланышы үчүн жоопкерчилик жүктөлөт:

- муниципалдык менчикте турган аймак аркылуу өтүүчү бардык коллектордук-дренаждык тармактарды-Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органына;

- жеке жана юридикалык жактардын пайдалануусуна же менчигине берилген жер участкатору боюнча өтүүчү коллектордук-дренаждык тармактарга - ошол жеке жана юридикалык жактарга.

4) Айыл аймагы аркылуу өтүүчү чогултма коллекторлор жана коллектордук-дренаждык тармактар (ачык жана жабык) жайгашкан жерине карабастан үзгүлтүксүз тазаланып жана жер кыртышындагы жана жамгырдагы суулардын талаптагыдай агып чыгышын камсыз кыла тургандай абалда кармалышы керек.

5) Тыюу салынат:

- таштандыларды, өндүрүштүн жана керектөөнүн калдыктарын коллектордук-дренаждык тармактарга чыгаруу;

- дааратканалардан, мончолордон жана башка объекттерден канализациялык агындыларды коллектордук-дренаждык тармактарга уюштуруу;

- жүндү жууп, терини коллектордук-дренаждык тармактарга чылап коюу;

-коллектордук-дренаждык тармактарда, ошондой эле коллектордук-дренаждык тармактарды санитардык коргоо зоналарында малды, үй канаттууларын жаюуга, балыктарды жана башка жаныбарларды өстүрүүгө;

-белгиленген тартипте бөлүнгөн жер участогунун чегинен тышкары коллектордук-дренаждык тармактардын тосмолорун куруу жана орнотуу;

-коллектордук-дренаждык тармактарда, ошондой эле коллектордук-дренаждык тармактарды санитардык коргоо зоналарында ар кандай арналыштагы объекттерди куруу.

6) Коллектордук-дренаждык тармактардын санитардык коргоо зоналары СНИПтин 3.77-пунктуна ылайык 2.06.03-85 коллектордук-дренаждык тармактын ар бир тарабынан 7 метр аралыкта орнотулат. Тар болгон шарттарда коргоо зонасы коллектордук-дренаждык тармактын бир тарабына орнотулат.

7) Аймактары боюнча коллектордук-дренаждык тармактар өткөн жеке жана юридикалык жактар аймактарды, турак үйлөрдү жана чарба жүргүзүү

объекттерин суу каптоо коркунучу пайда болгон учурда коллектордук-дренаждык тармактарды тазалоо боюнча ишти өз алдынча уюштуруу мүмкүн болбогондо адистештирилген техниканын келүү мүмкүнчүлүгүн жана суу чарба чөйрөсүндөгү Түп айылдык аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органынын кызматкерлерине тиешелүү иштерди аткаруу үчүн коллектордук-дренаждык тармактарга кирүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга тийиш.

8) Ушул Эрежелер бекитилгенге чейин коллектордук-дренаждык тармактардын санитардык коргоо зоналарында жайгашкан жана пайдаланууга берилген объекттердин ээлери жанаша жайгашкан, бекитилген жана бөлүнгөн аймактардагы коллектордук-дренаждык тармактардын тазаланышын камсыз кылууга милдеттүү.

9) Керектүү уруксат берүүчү документтери жок коллектордук-дренаждык тармактарда, ошондой эле коллектордук-дренаждык тармактарды санитардык коргоо зоналарында жайгашкан объекттер бузулууга тийиш.

10) Жаңы коллектордук-дренаждык тармактарды куруу жана иштеп жаткандарын реконструкциялоо белгиленген тартипте макулдашылышы керек.

167. Чакан архитектуралык формалар.

1) Айыл аймагында жалпы пайдалануудагы жерлерде чакан архитектуралык формаларды, монументалдык-декоративдик жасалгалоо элементтерин, отургучтарды, коммуналдык-тиричилик жана техникалык жабдууларды, мобилдик жана вертикалдуу жашылдандырууну тариздөө үчүн түзүлүштөрдү курууга жана орнотууга архитектура чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу орган жана аймактын баланс кармоочусу менен макулдашуу боюнча гана жол берилет.

2) Чакан архитектуралык формалардын, монументалдык-декоративдик искусствонун элементтеринин конструкциялык чечимдери алардын туруктуулугун жана пайдалануунун коопсуздугун камсыз кылууга тийиш.

3) Отургучтар катуу жабууларга же фундаментке орнотулушу керек. Эс алуу зоналарында, токой парктарында, балдар аянтчаларында жумшак жерлерге отургучтарды орнотууга жол берилет. Фундамент болгондо анын бөлүктөрү жер бетинен чыгып турбашы керек.

4) Чакан архитектуралык формалар, бакча-парк эмеректери оң абалда болушу, жуулушу жана жыл сайын 1-майга чейин боелушу керек.

5) Архитектуранын чакан формаларын күтүү баланс кармоочулар тарабынан жүзөгө ашырылат.

6) Жазында чакан архитектуралык формаларды кылдат карап чыгат, сынган рейкаларды жана бекиткичтерди жаңыларына алмаштырат. Эски рельефтер боектон, металл бөлүктөрү дат жана эски боектон тазаланат, андан кийин жуугуч кошулманы колдонуп жууп, чүпүрөк менен кургатылат. Кургатылган конструкциялар спрей Пистолеттин жардамы менен бирдей боелот, металл беттери кол менен сырдалат.

7) Гүл вазалар менен урналардын сырткын жазында жана ичин жууйт, эски жабуудан тазалайт, нитрокраска менен кол менен же компрессордук орнотмонун брызги-пистолетинин жардамы менен сырдалат, андан кийин ордуна коюлат.

8) Гүл вазаларын жана урналарды дайыма сырткы жана санитардык-гигиеналык абалда кармоо үчүн зарыл:

- сынган нерселерди убагында тазалаңыз же жарым-жартылай бузулган урналарды жана вазаларды оңдоңуз;

- сырткы дубалдарды нымдуу чүпүрөк менен сүртүп, кирди жана кирди кетириңиз;

- туш келди таштандыларды, соолуп калган гүлдөрдү жана гүлдөрдү, куураган жалбырактарды чогултуу жана алып салуу.

9) Жай мезгилинде архитектуранын бардык майда формаларын дайыма карап чыгуу, аларды өз убагында оңдоо же алып салуу, ошондой эле жуучу каражаттарды колдонуу менен бир нече жолу жуу жүргүзүлөт.

10) Спорт аянтчаларын, балдар аянтчаларын, ареналарды ж.б. тариздөө үчүн колдонулуучу чакан архитектуралык формаларга өзгөчө көңүл бурулууга тийиш.

11) Жашылдандырылган аймакка жарык берүүчү лампаларга электр энергиясын берүүчү кабелдер адистештирилген уюм тарабынан дайыма контролдоого муктаж.

12) Стволдук тосмолорду (металл же чоюн решеткаларды) мезгил-мезгили менен көтөрүү, оңдоо, эски катмарын тазалоо жана сырдоо зарыл.

13) Жашылдандырылган аймактагы декоративдик парк скульптурасы, монументалдык скульптура, беседкалар, бастырмалар, трилляждар оң жана таза абалда болушу керек.

14) Архитектура чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу орган бир айлык мөөнөттө чакан архитектуралык формалар үчүн архитектуралык-техникалык корутунду берет.

9. Жашыл өсүмдүктөрдү күтүү жана багуу, аймакты жашылдандыруу

168. Жашыл мейкиндикти сактоо жана күтүү.

1) Жашыл өсүмдүктөрдү күтүүгө жана багууга өзгөчө көңүл буруу керек, анткени аба жана топурак чөйрөсү жашылдандыруу үчүн пайдаланылуучу өсүмдүктөрдүн тукум куучулук биологиялык касиеттери калыптанган табигый шарттардан кескин айырмаланат.

2) Бак-дарактарды күтүү ушул Эрежелер жана бак-дарактарды күтүүнүн ченемдик-өндүрүштүк регламенти менен жөнгө салынат.

3) Жашылдандыруу объекттерин күтүү - бул өзүнө камтыган иштердин комплекси;:

- бак-дарактарды жана бадалдарды, гүлзарларды багуу боюнча жумуштар-өсүмдүктөрдү Азыктандыруу, сугаруу, жумшартуу, отоо чөптөрдү зыянкечтерден, илдеттерден жана отоо чөптөрдөн коргоо, жылуулукту сүйүүчү өсүмдүктөрдү баш калкалоо (бардык тиешелүү жумуштар менен), жер семирткичтерди, таштандыларды жүктөө жана түшүрүү, кургак жана авариялык дарактарды кыюу ж. б.;

- газондорду багуу боюнча жумуштар- тырмоо, жумшартуу, Азыктандыруу, сугаруу, отоо, таштанды жана түшкөн жалбырактарды чогултуу, жерге берүү, газондун капталындагы өсүмдүктөрдү кыркуу, чөптөрдү жөтөлүү, уу химикаттар жана гербициддер менен тазалоо;

- газондун капталын тегиздөө жана жуу;

- аянттарды жана бакчаларды тосуу;

- гүлзарларды жана гүл вазаларын багуу боюнча жумуштар-үрөн себүү, көчөттөрдү жана лампаларды отургузуу, сугаруу, жумшартуу, отоо чөптөрдү багуу, өсүмдүктөрдү коргоо, таштандыларды чогултуу жана башка ушул сыяктуу жумуштар;

- компенсациялык жашылдандыруу.

169. Бак-дарактарды талаптагыдай күтүү жана алардын сакталышын камсыз кылуу милдети жүктөлөт:

1) Жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймактарда - парктарда, скверлерде, бульварларда, көчөлөрдө - Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн жашылдандыруу чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу органына.

2) чектелген пайдалануудагы жашылдандырылган аймактарда:

- турак-жай кичи райондорунда жана квартал ичиндеги участкактордо - Үй жана кварталдык комитеттерге, турак-жай менчик ээлеринин шериктигине, турак-жай-курулуш кооперативдерине, курулуштардын ижарачыларына жана жер участкакторунун ээлерине;

- жарандык, өнөр жай курулуштарынын, калкты тейлөө, саламаттык сактоо, илим, маданият, билим берүү ишканаларынын жана уюмдарынын чегиндеги аймактарда-ошол уюмдардын жетекчилерине.

3) Атайын багыттагы жашылдандырылган аймактарда - санитардык-коргоочу, сууну коргоочу, өрткө каршы жана башка зоналары бар уюмдардын жана ишканалардын жетекчилерине; көрүстөндөрдүн, питомниктердин ж.б. жээктериндеги аймактарда - ошол ишканалардын жетекчилерине.

4) Жеке турак жай курулушунун аймактарында - жер участкакторунун ээлерине.

5) Менчигинин түрүнө карабастан ишканалардын, мекемелердин, уюмдардын, чарбакер субъекттердин аймактарында - ошол субъекттердин жетекчилерине.

6) Курулуш үчүн бөлүнгөн аймактарда - жер участкактору бөлүнгөн жеке жана юридикалык жактарга, ал эми курулуш иштери башталган күндөн тартып подряддык уюмдардын жетекчилерине.

170. Жашыл аянтты сугаруу.

1) Бак-дарактар жана башка жашыл аянтчалар- үзгүлтүксүз сугарууга муктаж, бул топурактын тамырына туруктуу оптималдуу нымдуулукту камсыз кылышы керек. Дарак топурактын нымдуулугу толук нымдуулуктун 60 пайызына жеткенде эң жакшы өнүгүүгө жетет.

2) Сугаруунун нормалары жана эселүүлүгү аба ырайынын шарттарына, кыртыштын механикалык курамына жана анын нымдуулугуна, бак-дарактардын түрлөрүнүн нымдуулук жана кургакчылыкка туруктуулук даражасына, тамыр системасынын тереңдигине жана туурасына жараша болот. Орточо алганда бак - дарактарды сугаруу жеңил механикалык курамдагы топурактарда 1 кв.метр көчөт 30 литр жана оор механикалык курамдагы топурактарда 50 литрге чейинки эсеп менен жүргүзүлүшү керек; кумдуу жана кумдуу топурактуу топурактарда сугаттын көптүгү чопо жана чополуу топурактарга караганда жогору болушу керек.

3) Бак-дарактардын жана бадалдардын жашына карабастан, бак-дарактардын бардык түрлөрү үчүн ысык күндөрү сугаруунун эселүүлүгү май айынан октябрь айына чейин 7-10 суткада бир жолудан кем болбоого тийиш.

4) Ысык күндөрү абанын температурасы +300 С жана андан жогору болгондо гүлзарларды сугаруу күн сайын 8.00 гө чейин жана 20.00 дөн кийин жүргүзүлөт.

5) Көзөнөктөрүнүн үстүндө сай торлору бар дарактарды сугаруу торлорду алып салгандан кийин ишке ашырылууга тийиш, алар сугаруу аяктагандан жана көзөнөктөр толтурулгандан кийин ордуна кайтарылууга тийиш.

6) Газондун тилкесине отургузулган бак-дарактарды сугаргандан кийин 2-3 см тереңдикте жумшартуу керек, кабык пайда болбошу үчүн жана отоо чөптөрдүн алдын алуу үчүн.

7) Дарактар жана бадалдар топ-топ болуп же газондо жалгыз өскөн скверлер, бакчалар жана парктар үчүн өсүмдүктөрдү арыктан сугат суусун агызып үзгүлтүксүз сугаруу кыйла алгылыктуу ыкма болуп саналат.

8) Ирригациялык тармактан бак-дарактарды сугарууну уюштурууга мүмкүнчүлүк болбогондо, бак-дарактардын балансын кармоочу сугат суу түтүгүнүн тутумун жабдуу же аталган иштер үчүн адистештирилген техниканы тартуу менен аларды үзгүлтүксүз сугарууну уюштурууга милдеттүү.

9) Кургакчылык жылдары бак-дарактарды үч эсе сугаруу нормасы менен күзгү жана жазгы нымдандыруу иштерин жүргүзүү зарыл.

10) Дарактардын чатырынын чаңын жуу жана нымдоо үчүн суу чачуу жолу менен сугат машиналарынан дарактарды чачуу зарыл.

Вегетация мезгилинде жалбырактуу дарактарга - 5-6 жолу, ийне жалбырактуу дарактарга - 8-10 жолу чачуу зарыл.

11) Жашылдандыруу объектилериндеги бак-дарактарды сугаруу баланс кармоочу же подряддык уюм тарабынан эртең мененки саат 8.00 дөн 9.00 гө чейин же кечки саат 18.00 дөн 19.00 гө чейин жүргүзүлөт, Түп айыл аймагынын жашылдандыруу чөйрөсүндөгү айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органынан тышкары, аларды сугаруу саат 7.00 дөн 17.00 гө чейин жүргүзүлөт.

171. Бак-дарактарды кыркуу, декоративдик бак тосмону кесүү, бутуо иштери.

1) Жашыл аянтты туура кармоо боюнча негизги иш-чаралардын бири-бул атайын даярдалган топтор жүргүзүшү керек болгон бутуонун төмөнкү түрлөрү бар: санитардык, жашартуучу, калыптоочу.

2) Санитардык кыркуу- эски, оорулуу, куурап калган жана жабыркаган бутактарды, ошондой эле сөңгөктүн ичине багытталган же бири-бирине жакын бутактарды алып салууга багытталган. Борбордук сөңгөктөн курч бурч менен же тигинен өйдө карай (пирамидалык формаларды кошпогондо) чыгып кеткен бутактар да аларды сындырбоо жана сөңгөктө жаракат пайда кылбоо үчүн милдеттүү түрдө четтетилүүгө тийиш.

3) Санитардык бутуо бүткүл вегетация мезгилинде жыл сайын жүргүзүлүшү керек. Бирок, бир эле учурда чоң бутактарды алып салуу мүмкүн эмес, андыктан аларды акырындык менен, жылына 1-2 бутактан алып салуу жакшы.

4) Оорулуу жана кургак бутактарды бутуо соо жерге чейин жүргүзүлөт, мында бутактар шакекче түбүнө, ал эми бүчүрлөрү "сырткы" бүчүргө тийбестен алынып салынат.

5) Формалоо менен кесүү- белгиленген формага келтирүү жана аны сактоо, өсүмдүктөрдүн бийиктигин тегиздөө, сөңгөк бутактарынын бирдей жайгашуусуна жетишүү жана жол белгилеринин, светофорлордун ж. б. көрүнүшүн камсыз кылуу максатында жүргүзүлөт.

6) Бак-дарактарды жана бадалдарды отургузуу мезгилинде (апрель-май) бутуо жүргүзүлбөйт.

7) Бутуодо өсүмдүктөрдүн түрдүк жана биологиялык өзгөчөлүктөрүн эске алуу зарыл: сөңгөктүн формасы, анын жаш курагына жараша өзгөрүү мүнөзү, бутуого чыдоо жөндөмдүүлүгү, уктап жаткан бүчүрлөрдү ойготуу мүмкүнчүлүгү.

8) Кыйгандан кийин бактын кесилген жерин бактын варасы же май негизиндеги боек менен милдеттүү түрдө жабуу зарыл.

9) Айыл аймагында өскөн бак-дарактарды бутуо, ошондой эле аларды алып чыгуу баланс кармоочунун эсебинен жүргүзүлөт.

10) Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн муниципалдык менчигинде турган бак-дарактарды кыюу жана көчүрүү, ирригация тартиби жөнүндө Жобого ылайык, ошондой эле Түп айыл аймагынын айылдык кеңеши тарабынан бекитилген кыюуда, көчүрүүдө жана жок кылууда жашыл бак-дарактардын жана ирригациянын наркын компенсациялоо жүргүзүлөт.

11) Эркин өсүүчү бадалдар системалуу түрдө кыркылбайт. Мындай тосмолор эски жана ашыкча коюуланган бутактарын жалбырактуу абалда кесишет. Эки-үч жылда бир жолу эркин өскөн тосмолор уктап жаткан мезгилде суюлтулат.

12) Жалгыз бадалдар же топтор дайыма эле кыркыла бербейт. Гүл бүчүрлөрү бирдей жайгаштырылган же өткөн жылдын бутактарынын чокусуна топтолгон бадалдарды кыркпайт. Бул бадалдарда гүлдөгөн гүлдөр гана кесилет.

13) Адатта жайдын ортосунда же экинчи жарымында гүлдөгөн бадалдарда жазында (өсүү башталганга чейин) же кеч күздө бүчүрлөрү түрүнө жана сортуна жараша алардын узундугун $1/2-1/3$ кыскартат.

14) Бак-дарактарды жана бадалдарды терең жашартуучу бутуо тиешелүү кызматтарда уруксат таризделгенден кийин гана жүргүзүлүшү мүмкүн.

15) Кыйылган жыгач материалы (дарактар, бутактар, бадалдар) акт боюнча Түп айыл аймагынын жашылдандыруу чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу органы тарабынан атайын бөлүнгөн жерлерге жыйналышы керек.

16) Кыйылган жыгач материалдарын топтоо үчүн адистештирилген жер зыянкечтердин жайылуу мүмкүнчүлүгүн жокко чыгаруучу санитардык, өрткө каршы ченемдерге жана талаптарга ылайык келиши керек. Санитардык тазалоо адистердин (фитопатолог, энтомолог) сунуштарына ылайык түзүлүксүз жүргүзүлүүгө тийиш.

17) Жыйналган материал эсепке алынууга, инвентаризацияланууга, дарак көчөттөрүнүн зыянкечтерин аныктоо предметине адистер тарабынан дайыма текшерилип турууга тийиш.

18) Инженердик коммуникацияларда дарактар же бадалдар макулдашылган долбоорсуз табылган учурда, инженердик коммуникациялардагы авариялык кырдаал четтетилген учурда адистештирилген эксплуатациялык тармак уюм бак-дарактарды бузууга жана бузууга укуктуу. Кыйылуучу бактардын ордун толтуруу наркы өндүрүлбөйт.

172. Газонду күтүү.

1) Газондорду туура күтүү-аэрация, чөп чабуу, кыркуу, отоо чөптөр менен күрөшүү, сугаруу, күзүндө түшкөн жалбырактарды алып салуу жана оңдоо.

2) Газондорду чабуу газондорду баланс кармоочу же (келишим боюнча) подряддык уюм тарабынан 7-10 см бийиктикке чейин мезгил-мезгили менен чөп жабуу 15-20 см бийиктикке жеткенде жүргүзүлөт.

3) Кадимки газондордо жалбырактарды объекттин маанилүүлүгүнө жараша 10-25 метр кеңдиктеги тилкеде кыймыл көп болгон магистралдардын жана Парк жолдорунун бойлорунда гана тырмоо керек. Токой парктарынын жана парктардын чоң газондорунда, жолдордон алыс массивдерде жана топтордо жалбырактарды тырмоо жана алып чыгуу сунушталбайт, анткени бул органикалык заттардын чыгышына, кыртыштын жакырланышына жана максатка ылайыксыз эмгек жана материалдык чыгымдарга алып келет. Жалбырактарды өрттөөгө катуу тыюу салынат, анткени алар компост болгондон кийин баалуу жана оңой сиңүүчү органикалык жер семирткич болуп саналат.

4) Өнөр жайдын эмиссиясы менен аба жана топурак катуу булганган жерлерде жалбырактарды тырмап, полигонго алып чыгуу керек.

5) Зыянкечтер жана илдеттер жуккан дарактар өскөн жерлерде жалбырактар түшкөндөн кийин тырмоо жана жок кылуу үчүн алып чыгуу керек.

б) Газондордогу отоо чөптөрдү жок кылуу- чөп чабуу жана отоо чөптөрдү жок кылуу менен жүргүзүлөт. Кол менен отоо жаш, бекемделбеген газондордо жүргүзүлөт.

8) Отоо чөптөр өсүп, гүлдөп, уруктанганга чейин жок кылынат.

173. Гүл бакчаларын кармоо.

1) Кышка көп жылдык гүлзарларды түшкөн өсүмдүктөрдүн жалбырактары менен жабууну жүргүзөт. Жабуу алдында өсүмдүктөрдүн бардык бутактары жана жалбырактары жерден 6-12 см бийиктикте кесилет. Жабуучу катмардын калыңдыгы 15-30 см.

Баш калкалоочу жай суукка чейин жүргүзүлөт.

2) Көп жылдык өсүмдүктөрдү отургузуу жайдын аягында - күздүн башында жаңы отургузулган өсүмдүктөр үшүккө чейин тамыр жайышы үчүн жүргүзүлөт. Өсүмдүктөр сөзсүз сугарылат.

3) Декоративдик-жалбырактуу килем өсүмдүктөрү айкөлдүгүн сактоо үчүн сезондо эки жолудан кем эмес кыркылат.

4) Пияз сымал жана курт сымал гүл өсүмдүктөрүн мезгил - мезгили менен казып туруу сунушталат: наргистерди - 4-5 жылдан кийин, скиллаларды, мускарлерди, крокустарды-5-6 жылдан кийин, жоогазындарды, гиацинттерди, гладиолустарды, монбрецияны-жыл сайын.

5) Гүлзарларда жана газондордо өлүп калган жана кооздугун жоготкон гүлдөрдү бир эле учурда жаңы өсүмдүктөрдү отургузуу менен дароо алып салуу керек.

174. Жолдорду жана аянтчаларды кармоо.

1) Жолдорду жана аянтчаларды кармоо шыпырууда, таштандыларды чогултууда, карды жыйноодо, муз тоңгон учурда кум себүүдө жана башка жумуштарда турат. Жолдорду жана аянттарды шыпыруу эртең менен кыймыл минималдуу болгондо жасалышы керек. Жөө адамдар өтө көп жүргөн объекттердеги, мемориалдык, тарыхый жана башка жайлардагы бак-парк жолдору зарыл болгон учурда күн сайын белгиленген тартипте шыпырылып, жуулуп турушу керек.

2) Кыш мезгилинде бакчанын жолдоруна жана аянттарына муз түшкөндө кум же башка тайгалоого каршы материалдарды чачуу керек.

3) Багбанчылык-сейил бактардын жолдорунда жана аянтчаларында кардан тазалоо зарыл. Кар жумшартылып, бышырылганга чейин. Трафик көп болгон жолдордо ар бир кардан кийин кар жаашы керек.

4) Зарыл болгон учурда жолчолорду оңдоо иштери жүргүзүлөт. Топурак жолдорду бойлото каштар (газондор) кесилет, жолдун полотносу шаблон астында туберкулезду кесүү жана оюктар менен толтуруу, нымдоо, кум менен 2 смге чейинки катмар менен чаңдоо жана ролик (үч Өтмөккө чейин) менен тоголотуу жүргүзүлөт.

5) Плиткалык төшөлмө жолдордогу бузулган плиткаларды негизди тегиздөө жана ныктоо менен алмаштыруу, чөптөрдү алып салуу керек.

175. Жашылдандырылган аймактардын абалын контролдоону Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органы, Кыргыз Республикасынын Айыл чарба министрлигинин алдындагы Өсүмдүктөрдү химиялаштыруу, коргоо жана карантин департаменти, экологиялык коопсуздукту контролдоо жана көзөмөлдөө чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган жана башка ыйгарым укуктуу органдары ишке ашырат.

176. Аймакты жашылдандырууга даярдоо.

1) Аймакты даярдоо иштерин бузула турган курулуштардан, дүмүрлөрдөн, курулуш материалдарынын калдыктарынан, таштандылардан ж.б. тазалоо, жыйнала турган жерлерди чийүү, өсүмдүк кыртышын кулатуу жана алып салуу, кийин ошол же башка аймакты жашылдандыруу үчүн колдонула турган өсүмдүктөрдү көчүрө турган жерлерди аныктоо менен баштоо керек. Жер астындагы курулмаларды, дубалдарды жана фундаменттерди демонтаждоодо пайда болгон ойдуңдарды жана чуңкурларды кумдуу жана саздак топурак менен себүү зарыл. Топурак чөгүп кетпеши үчүн органикалык калдыктар же кандайдыр бир химиялык өндүрүштүн калдыктары менен себүүгө жол берилбейт.

2) Майда органикалык таштандыларды (таарынды, сүрүндү) үйүлгөн топурак менен аралаштырса болот.

3) Кыртыш корун жогорулатуу зарыл болгон учурда болгон бак – дарактарды сактоо үчүн сөңгөгүнүн тегерегине кургак кудук жана дренаж системасын орнотуу керек; өсүмдүктөрдүн сакталышы үчүн деңгээл төмөндөгөн учурда-терраса системасын жана тирөөч дубалдарды же дарактын тамырын бузулуудан сактоочу (бийиктиги бир аз өзгөргөндө), ошол эле учурда дарактын тамыр моюнун толтурбай, бактын жанына жер катмарын себүү керек.

4) Сакталуучу жашыл бак-дарактар зоналарында кыртышты кыркууда же кесүүдө дарактардын жанындагы кудуктардын жана стакандардын өлчөмү сөңгөктүн диаметринен 0,5 см кем эмес жана дарактын сөңгөгүндөгү жердин үстүнөн бийиктиги 30 см ашпоого тийиш.

5) Аймакты куураган жана абалы начар дарактардан тазалоо бактарды жеринде кыйып жана андан ары дүмүрлөрдү алып чыгуу менен жүргүзүлүшү мүмкүн.

6) Дүмүрлөрдү алып салуу дүмүр кескич менен жүргүзүлүшү керек.

7) Көчөт отургузуу үчүн аныкталган бак-дарактарды жана бадалдарды көчөт отургузуу эрежелерине ылайык казуу жана тигил же бул объектти жашылдандырууда пайдалануу керек.

8) Аймактарды жашылдандыруу аларды курулуш материалдарынын калдыктарынан, таштандылардан тазалоодон, жер астындагы коммуникацияларды жана курулмаларды төшөөдөн, жолдорду, өтмөктөрдү, тротуарларды төшөөдөн, аянтчаларды жана тосмолорду куруудан кийин гана аткарылат.

9) Курулуш аянтында өсүмдүк кыртышын даярдоо жана андан ары пайдалануунун тиешелүү регламенти болот.

10) Аймактарды жашылдандыруу үчүн пайдаланылуучу өсүмдүк кыртышы топурактын үстүнкү катмарын ал жаткан тереңдикке чейин алып салуу жолу менен даярдалышы мүмкүн.

11) Кышкысын тоңгон кесек ири өлчөмдөгү көчөт материалын отургузуу үчүн арналган чуңкурларды ишти арзандатуу максатында күздөн же кыштын башында эриген же бир нече тоңгон топуракта даярдоо сунушталат.

Чуңкурларды жана траншеяларды казгандан кийин капталдары жана түбү тегизделет жана тазаланат, жанына тамыр системасын толтуруу үчүн жердин запасы коюлат.

177. Отургузуу материалына жана өсүмдүк топурагына талаптар.

1) Питомниктерден отургузуучу материал мамлекеттик стандартта жана ушул Эрежелерде белгиленген сапат жана параметрлер боюнча талаптарга жооп бериши керек.

2) Токой өсүмдүктөрүнөн көчөт материалдарын тандап алууга тыюу салынат.

3) Өнүкпөгөн, начар (бир жактуу, жалпак ж.б.), жаралары бар, ошондой эле зыянкечтерден жана илдеттерден жабыркаган дарактарды жана бадалдарды алып келүүгө жана отургузууга катуу тыюу салынат.

4) Көчөттөрдү реконструкциялоо жана реставрациялоо үчүн стандартта каралган чоң параметрлердеги өсүмдүктөр пайдаланылышы мүмкүн (СНиП-10-75).

5) Гүлзарларды, газондорду жашылдандыруу, көчөттөрдү отургузуу, күнөсканаларда жана питомниктерде көчөт материалдарын өстүрүү үчүн

пайдаланылуучу өсүмдүк кыртышы экологиялык абалды, зыянкечтердин личинкаларынын болушун жана бактериялык, грибоктук ооруларды баалоо үчүн талдоого алынат.

б) Республиканын облустарынан жана чет өлкөлөрдөн көчөттөрдүн партияларын ташууда ар бир партия Кыргыз Республикасынын Айыл чарба министрлигинин алдындагы Өсүмдүктөрдү химиялаштыруу, коргоо жана карантини департаментинин Карантиндик фитосанитардык сертификаты менен коштолууга тийиш.

7 Көчөт материалдарын сатып алууда жашылдандыруу объекттерине зыянкечтердин, илдеттердин жана отоо чөптөрдүн карантиндик жана башка коркунучтуу түрлөрүн болтурбоо максатында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтому менен бекитилген 2015-жылдын 376-июнунда Кыргыз Республикасынын карантиндик фитосанитардык эрежелерин сактоо зарыл.

178. Бак-дарактарды жана бадалдарды отургузуу.

1) Аймактарды (же объекттерди) жашылдандыруу боюнча иштер адистештирилген ишканалар жана уюмдар тарабынан же алардын контролу астында агротехниканын эрежелерин сактоо менен, башкы пландын же долбоордук-сметалык документтердин негизинде жүргүзүлөт, ал белгиленген тартипте инженердик инфратүзүм тармактарынын ээси менен өсүмдүктөр табигый жалбыраксыз (жалбырактуу түрлөрү) же өсүмдүк организмнин физиологиялык процесстеринин активдүүлүгү төмөндөгөн эң оптималдуу мөөнөттө макулдашылат.

2) Тамыр системасы жабык көчөттөрдү отургузуу иши иш графигине жараша 25 С жогору эмес жана 15 С төмөн эмес абанын температурасында жылдын каалаган убагында жүргүзүлүшү мүмкүн.

3) Ири өлчөмдөгү гибрид терек, ачык жалбырактуу клен, көк бөрү, кайың, эмен дарактарын көчүрүүгө болбойт.

4) Ири өлчөмдөгү дарактарды көчүрүү Түп айыл аймагынын жашылдандыруу чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу органы жана айлана-чөйрөнү коргоо чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы менен милдеттүү түрдө макулдашылышы керек.

5) Мөмө берген мезгилде аймакты булгаган же гүлдөгөн мезгилде массалык аллергиялык реакцияны пайда кылган теректердин жана башка өсүмдүктөрдүн аялдардын экземплярларын отургузууга жол берилбейт.

б) Бак-дарактарды жана бадалдарды курулуштагы эрежелерге жана ченемдерге ылайык отургузуу керек, атап айтканда имараттын дубалдарынан жана ар кандай курулмалардан өсүмдүктөр отургузулган жерге чейинки

аралыктар регламенттелет. Мында үч бурчтук көрүнүштү камсыз кылуу үчүн кесилиш зоналарына бийиктиги 0,5 метрден ашкан дарактарды жана бадалдарды отургузууга тыюу салынат. Инженердик инфраструктура тармактарында жана алардын коргоо зоналарында колдонуудагы курулуш нормаларына жана эрежелерине ылайык бадалдарды, бак-дарактарды отургузууга жана газондорду орнотууга тыюу салынат.

7) Ордун которуу инженердик коммуникациялардын ээлери менен да макулдашылышы керек.

8) Вертикалдуу жашылдандыруу үчүн колдонулуучу конструкциялар бышык жана отко чыдамдуу материалдардан жасалышы керек. Конструкциянын фасадга бекитилген жерлеринде жашылдандырылуучу объекттин тышкы тосмолорунун сакталышын камсыз кылуу керек.

9) Өсүмдүктөрдү топурак менен жүктөө жана түшүрүү боюнча жумуштарды атайын даярдалган жумушчу-такелажчылар же коопсуздук техникасы боюнча даярдыктан өткөн жана мындай ишке атайын уруксаты бар багбанчылык жумушчулары аткарышы керек.

10) Бак-дарактарды жана бадалдарды отургузуу жана бузуу боюнча иштердин алкактарында бак-дарактардын санын тактоо максатында Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органы жаңы көчөттөрдүн түшүшүн эске алуу менен жылдын жыйынтыгы боюнча маалымат бериши керек.

11) Бак-дарактардын жана бадалдардын бекемдигин текшерүүнүн натыйжалары боюнча тиешелүү акт түзүлөт.

12) Бак-дарактарды, өзгөчө үй жанындагы аймактарга жаңы отургузуу ушул Эрежелердин талаптарына ылайык белгиленген тартипте долбоорлор боюнча жүргүзүлүшү керек.

13) Инженердик инфраструктура тармактарында жана үй жанындагы аймактардын коргоо зоналарында бул тармактардын ээлеринин макулдугусуз дарактарды, бадалдарды отургузууга жана дайыма сугаруу системасы бар газондорду курууга тыюу салынат.

179. Газондорду орнотуу.

1) Газондор жолдордун жүрүүчү бөлүктөрүнөн төмөн жабдылууга жана жалпак курулмалардан суунун өз-өзүнчө агып чыгышын жана газонго жер астындагы агымды камсыз кылгандан кийин 0,05-0,06 процент негиздин жантайышын сактоо менен толук даярдалган жана пландалган өсүмдүк кыртышында жайгаштырылууга тийиш. Өсүмдүк кыртышынын калыңдыгы

кадимки, партердик жана Мавр газондору үчүн - 20 см, спорттук - 25 см кабыл алынат.

2) Партердик жана спорттук газондорду түзүүдө керексиз өсүмдүктөрдү жана башка кошулмаларды тамырдан тазалоо үчүн жерди кылдат электен өткөрүү же гербициддер менен тазалоо милдеттүү түрдө жүргүзүлөт.

10. Жашылдандырылган аймактардын көчөттөрүн коргоо

180. Айыл аймак четиндеги зонада жайгашкан бардык бак-дарактар менчигинин түрүнө карабастан Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн бирдиктүү жашыл фондун түзөт жана кайтарууга алынат.

181. Жашылдандырылган аймактардын бак-дарактарын коргоо-бул жашыл бак-дарактарды сактоого, калыбына келтирүүгө жана абалын жакшыртууга багытталган администрациялык-укуктук, уюштуруу-чарбалык, экономикалык, архитектуралык-пландоо жана агротехникалык иш-чаралардын тутуму.

182. Жашыл мейкиндиктерди коргоо аймактын ар бир жашоочусунун милдеттүү милдети болуп саналат. Парктарга, скверлерге жана башка эс алуу жайларына келген бардык жарандар тазалыкты, тартипти сактоого, бак-дарактарга аяр мамиле кылууга, тартип бузуучулар менен күрөшүүдө тиешелүү органдарга көмөк көрсөтүүгө милдеттүү.

183. Менчигинин түрүнө карабастан ишканалардын, уюмдардын жана мекемелердин жетекчилери, өз аймактарында бак-дарактары бар юридикалык жана жеке жактар, ошондой эле ушул Эрежелердин 79-пунктуна ылайык бак-дарактарды талаптагыдай күтүү жана сакталышын камсыз кылуу үчүн жоопкерчилик жүктөлгөн жеке жана юридикалык жактар төмөнкүлөргө милдеттүү::

- бак-дарактардын зыянга учуроодон жана жок кылынуудан толук сакталышын камсыз кылууга, өсүмдүктөрдүн зыянкечтерине, илдеттерине жана отоо чөптөргө каршы коргоо иш-чараларын жүргүзүүгө;;

- ушул Эрежелерге жана башка ченемдик документтерге ылайык бак-дарактарды өз убагында квалификациялуу күтүүнү жана реконструкциялоо (капиталдык ремонттоо) боюнча иштерди өз күчү менен же бул иштерди аткарууга жашылдандыруу боюнча адистештирилген ишканаларды тартуу менен жүргүзүүнү камсыз кылууга;;

- бак-дарактар өскөн аймактардын турмуш-тиричилик жана өнөр жай калдыктары, курулуш таштандылары, агын суулар жана өсүмдүктөр үчүн зыяндуу башка заттар менен булганышына жол бербөөгө;

- жай мезгилинде жана кургак аба ырайында газондорду, гүлзарларды, бак-дарактарды жана бадалдарды сугарыңыз;
- газондорду тебелеп-тепсөөгө жана аларга курулуш материалдарын, кум, таштанды, кар, муз чиптерин ж. б. жыйноого жол бербөөгө.;
- бак-дарактарды жана бадалдарды жаңы отургузууга, жолдордун тармагын өзгөртүү жана жабдууларды жайгаштыруу менен белгиленген тартипте макулдашылган долбоорлор боюнча гана Агротехникалык шарттарды, анын ичинде инженердик кызматтарды катуу сактоо менен кайра пландоого;
- бардык учурларда бак-дарактарды жана бадалдарды күтүү жана оңдоо процессинде кыюу жана көчүрүү ушул Эрежелердин жана технологиялык регламенттердин талаптарына ылайык жүргүзүлсүн;
- жашылдандырылган аймактарда көлмөлөр болсо, аларды таза кармоого жана 7 жылда бир жолудан кем эмес капиталдык тазалоону жүргүзүүгө.;
- жылдык сметаларда бак-дарактарды күтүүгө каражат бөлүүнү карасын.

184. Жашылдандырылган аймактарда тыюу салынат:

- уруксат берилген жашыл аянттарды кыюу же бутуо учурларын кошпогондо, жашыл аянттарга зыян келтирүү жана жок кылуу;
- бак-дарактарды, бадалдарды уруксатсыз кыюу жана отургузуу, тиешелүү кызматтар менен макулдашпастан огороддорду жана газондорду орнотуу;
- бак-парк жолдорун тазалоодон алынган таза карды кошпогондо, таштанды, кар жана муз төгүүчү жайларды уюштуруу;
- кирди жана башка булгоочу заттарды газондорго төгүү;
- жалбырактарды өрттөөгө, жапырт жалбырактуу мезгилде аларды лотокторго шыпырып салууга, алар менен дарактардын жана бадалдардын сөңгөктөрүн толтурууга (аларды көчөлөр боюнча тароого жол бербестен үймөктөргө чогултуу, компосттоо үчүн атайын бөлүнгөн жерлерге алып салуу же полигонго алып чыгуу максатка ылайык);
- от жагуу жана өрт коопсуздугунун эрежелерин бузуу;
- дарактарга гамактарды, селкинчектерди, кийимдерди кургатуу үчүн аркандарды илип коюу, дарактын сөңгөгүнө мыктарды, илгичтерди кагуу, дарактарга жарнак такталарын, кулактандырууларды, номерлерди, белгилерди, электр зымдарын, электр лампаларынын чырактарын, желек чырактарын, тикенек зымдарды жана башка тосмолорду бекитүү;
- дарактардын ширесин, чайырын алууга, кабыгын кесүүгө, тилик, жазуу жасоого жана башка механикалык зыяндарды келтирүүгө;

- белгиленген эрежелер боюнча макулдашпастан инженердик коммуникацияларды орнотуу үчүн бошондотууларды жүргүзүүгө;;
- газондордо жана бак-дарактуу башка участкалардо транспорт каражаттарынын өтүшү жана токтоп турушу;
- курулуш материалдарын жана таштандыларды газондорго топтоо;
- гүлдөрдү айрып, дарактардын жана бадалдардын бутактарын сындырыңыз;
- балдар, спорт, медициналык мекемелердин, мектептердин, коомдук тамактануу ишканаларынын, дарыялардын, көлдөрдүн жана суу сактагычтардын сууну коргоочу зоналарынын, суу менен жабдуу булактарын санитардык коргоонун биринчи жана экинчи алкактарынын зоналарында, турак үйлөргө жана аба алуучу түзүлүштөргө түздөн-түз жакын жерлерде ар кандай пестициддерди колдонууга;
- парктардагы, скверлердеги, бульварлардагы, көчөлөрдөгү жана короо аянттарындагы бак-дарактардын сөңгөктөрүн, айрыкча кайың жана ийне жалбырактуу дарактарды актоо жана сырдоо.

185. Дарактардын сөңгөктөрүн өчүрүлгөн акиташ же атайын курамдар менен актоого санитардык талаптары жогору болгон айрым участкалардо гана жол берилет (коомдук дааратканалардын, таштандыларды жана тиричилик калдыктарын чогултуучу жайлардын, химиялык жана тамак-аш өнөр жайынын ишканаларынын жанында).

186. Дарактардын бутактарына электр берүү линияларына тийүүгө, алар менен светофорлорду, жол белгилерин, көчөлөрдүн көрсөткүчтөрүн жана үйлөрдүн номердик белгилерин жабууга жол берилбейт.

187. Электр берүү линияларынын коргоо зонасындагы (бир метр радиуста), ошондой эле көчөлөрдүн көрсөткүчтөрүн жана үйлөрдүн номердик белгилерин жаап турган бутактарды өз убагында бутао бак-дарактардын балансын кармоочулар тарабынан камсыз кылынат. Бутактар электр берүү чубалгыларынын ээлери менен макулдашылган график боюнча жана алардын көзөмөлү астында жумуштарды аткаруунун технологиясын сактоо менен кесилет.

188. Дарактарды мыйзамсыз кыюу же зыянга учуратуу үчүн айып пул Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык өндүрүлөт.

189. Ар кандай арналыштагы объекттерди долбоорлоодо жана курууда жашыл бак-дарактардын сакталышын камсыз кылуу.

190. Учурдагы жашылдандырылган аймактарды жаңы куруу, реконструкциялоо, реставрациялоо жана капиталдык оңдоо, ошондой эле компенсациялык жашылдандыруу боюнча иштер белгиленген тартипте макулдашылган жана бекитилген иштелип чыккан долбоордук документтер боюнча жүргүзүлүүгө тийиш.

191. Долбоордук уюмдар имараттарды, курулмаларды, транспорттук магистралдарды, инженердик коммуникацияларды куруунун долбоорлорун иштеп чыгууда топбазага бузула турган дарактардын санын көрсөтүү менен дарактарды так сүрөткө түшүрүүгө тийиш (дарактар жок болсо бул жөнүндө планда түшүндүрмө берүүгө), мында болгон бак-дарактарды максималдуу сактоого тийиш. Жер астындагы коммуникацияларды мүмкүн болушунча эркин зоналарга салуу же бул максаттар үчүн техникалык тилкелерди кароо.

192. Курулуш үчүн жер участогун тандоо актысын тариздөөдө Түп районунун шаар курулушу жана архитектура боюнча башкармалыгы баалуу дарактардын жана бадалдардын нускаларын максималдуу сактоо мүмкүнчүлүгүн аныктайт.

193. Курулуш иштерин жүргүзүүдө милдеттүү:

- бак-дарактар зонасында курулуш иштерин баштоону аймактын юридикалык ээси менен макулдашууга жана иштин аяктагандыгы жөнүндө 10 суткадан кечиктирбестен билдирүүгө;

- долбоордук документтерде каралбаган дарак-бадал өсүмдүктөрүн жок кылууга, дарактардын жана бадалдардын тамыр моюндарын жана сөңгөктөрүн топурак менен толтурууга жол бербесин, аларды сактоо боюнча чараларды көрсүн: жапыз жана кенен таажыларды тосуу, сөңгөктөрдү коргоо менен байлоо, бадалдарды милдеттүү түрдө сугарууну камсыз кылуу менен байлоо. Кыйылбай турган бак-дарактарды бийиктиги 2 метр болгон калкан менен тосуу керек. Калкандар дарактын сөңгөгүнөн 0,5 метрден кем эмес аралыкта болушу керек;

- жолдорду, аянттарды, короолорду, тротуарларды ж. б. асфальттоодо жана асфальттоодо дарактын айланасында диаметри 2 метрден кем эмес бош мейкиндиктерди калтырууга, андан кийин темир-бетон торун же башка жабууну орнотууга;

- бак-дарактардын райондорундагы жолдорду, тротуарларды жана башка курулуштарды реконструкциялоодо жана курууда алар төмөндөгөндө же жогорулаганда 5 смден ашык болгон вертикалдык белгилердин өзгөрүшүнө жол бербөөгө. Тамыр системасын толтуруу же ачыкка чыгаруу мүмкүн болбогон учурларда, долбоорлор жана сметалар дарактардын нормалдуу өсүү шарттарын сактоо үчүн тиешелүү түзүлүштөрдү камсыз кылат;

- курулуш материалдарын жыйнабоого жана машиналарды жана автомобилдерди газондорго, гүлзарларга, ошондой эле дарактан 2,5 метрден жана бадалдардан 1,5 метрден жакын аралыкта койбоого. Күйүүчү материалдарды топтоо бак-дарактардан жана бадалдардан 10 метрден жакын эмес аралыкта жүргүзүлөт;
- көтөргүч крандарды орнотуу үчүн кирүүчү жолдорду жана жерлерди көчөттөрдүн сыртында жайгаштыруу жана орнотулган бак-дарактардын тосмолорун бузбоо;
- бак-дарактардын жана бадалдардын тамыр системасынын зонасындагы иштерди тамыр системасына зыян келтирбестен негизги скелет тамырлары жайгашкан жерден (топурактын үстүнөн 1,5 метрден кем эмес) төмөн жүргүзүү;
- жаңы курулуштун бардык участкасында үстүнкү өсүмдүк кыртышын сактап калууга, аны алып салууну жана курулуш аянтчасынын четтеринде бурдурууну кийин газондорду орнотууда же ушул же жаңы аймактарды жашылдандырууда пайдалануу үчүн токой чарба ишканаларына өткөрүп берүү үчүн уюштурууга.

194. Республикалык жана жергиликтүү бюджеттерден каржылануучу инженердик инфраструктурдун тармактарын, жолдорду оңдоо жана (же) реконструкциялоо боюнча иштерди жүргүзүүдө, ошондой эле инженердик коммуникацияларды эксплуатациялоочу адистештирилген уюмдар бул тармактарда же алардын коргоо зоналарында турган дарактарды жана бадалдарды кыюу зарыл болгон учурда бак-дарактардын калыбына келтирүү наркы өндүрүлбөйт.

12. Жашылдандырылган аймактарды инвентаризациялоо

195. Муниципалдык менчикте турган бак-дарактарды инвентаризациялоо жыл сайын Түп айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн ыйгарым укуктуу органы тарабынан айыл аймагындагы бак-дарактардын абалы жана саны жөнүндө так маалымат алуу үчүн жүргүзүлөт.

196. Жашыл өсүмдүктөрдү инвентаризациялоо төмөнкү максатта жүргүзүлөт:

- бак-дарактардын саны боюнча так маалыматтарды алуу, аларды багууну жана жерлердин тиешелүү категориясына киргизүүнү каржылоо үчүн абалын аныктоо, коргоо статусун жана багуу режимин аныктоо;
- бак-дарактардын санын, категориясын жана тибин, өсүмдүктөрдүн жашын, диаметрин (дарактар үчүн), абалын, ошондой эле газондун жабууларын жана гүлзарлардын аянттарын электрондук картага түшүрүү менен аныктоо менен

дарактардын жана бадалдардын түрдүк курамын (дарактын паспортун) аныктоо;

- жашылдандырылган аймактарды күтүү, капиталдык оңдоо жана реконструкциялоо боюнча иштерди регламенттөө;

- болгон өзгөрүүлөрдү өз убагында каттоо;

- жашылдандырылган аймактардын жер пайдалануучуларын аныктоо жана алардын сакталышы жана абалы үчүн жооптуу уюмдарды, юридикалык жана жеке жактарды белгилөө;

- стационардык инженердик-архитектуралык курулуштардын жана жашылдандырылган аймактардын жабдууларынын (фонтандар, эстеликтер, скульптуралар ж. б.) болушун жана таандыктыгын аныктоо;

- Түп айыл аймагынын жашылдандырылган аймактарын сарамжалдуу пайдаланууну уюштуруу;

- статистикалык отчеттуулук жана шаардын жашыл чарбасын өнүктүрүүнүн келечектүү пландарын иштеп чыгуу.

197. Айыл аймак чегинде турган, белгиленген чектери бар жана жооптуу жер пайдалануучуларга (мекемелерге, уюмдарга, ишканаларга же жеке жактарга) пайдаланууга (ээлик кылууга, ижарага) берилген бардык жашылдандырылган аймактар инвентаризацияланууга тийиш.

198. Жашылдандырылган аймактарда жайгашкан курулуштар жана жер үстүндөгү курулмалар паспортто аларды чыгаруу же сактоо жөнүндө тиешелүү чечимдерди кабыл алуу үчүн паспорттоштурулуучу жашылдандырылган аймактын функцияларына курулуштардын же курулмалардын функциялык арналышынын ылайыктуулугун баалоо менен эсепке алынат.

199. Жер участкатору менен болгон бүтүмдөрдү, жер участкаоруна укуктардын өтүшүн каттоодо, юридикалык же жеке жактардын укукка каршы аракеттери менен жашыл бак-дарактарга олуттуу зыян келтирилген учурда, ошондой эле курулушка жер бөлүп берүүнү тариздөөдө пландан тышкаркы инвентаризация жүргүзүлөт.

200. Пландан тышкаркы инвентаризациялоону жүргүзүү жана өсүмдүктөрдүн категориясына жараша өзгөртүүлөрдү киргизүү милдеттери:

- жер участкаторун пайдалануу, ээлик кылуу, тескөө укуктары өткөн жооптуу жер пайдалануучуларга;

- авариялык жана башка өзгөчө кырдаалдардын же укукка каршы аракеттердин натыйжасында бак-дарактарга зыян келтиргенде Түп айылдык

аймагынын айыл өкмөтүнүн муниципалдык мүлктү башкаруу маселелери боюнча ыйгарым укуктуу органына, Түп айылдык аймагынын айыл өкмөтүнүн жашылдандыруу чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу органына.

201. Жашылдандырылган аймакты паспорттоштурууда чакан архитектуралык формалардын, имараттардын, курулмалардын жана гидротехникалык курулмалардын бар экендиги белгиленет; алар жөнүндө кыскача маалыматтар жана объекттин аймагынан тигил же бул курулмаларды реконструкциялоо же чыгаруу зарылдыгы жөнүндө маалымат берилет.

13. Түп айыл аймагынын аймагын көрктөндүрүү эрежелерин бузгандык үчүн юридикалык жана жеке жактардын жоопкерчилиги

202. Ушул Эрежелерди бузгандыгы үчүн Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана башка ченемдик укуктук актыларга ылайык тартиптик, администрациялык, жарандык-укуктук жана жазык жоопкерчилиги белгиленет.

203. Менчигинин түрүнө жана ведомстволук таандыктыгына карабастан юридикалык жана жеке жактар ушул Эрежелерди бузгандыгы үчүн Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган жоопкерчиликти тартышат.

204. Юридикалык жана жеке жактардын имараттарына көрнөктөрдү, кулактандырууларды, преysкуранттарды жана тексттери сөгүнгөн сөздөрдү камтыган башка көрүнөө маалыматтарды жайгаштыруу, ошондой эле шаардык, айылдык калктуу конуштарда сөгүнгөн сөздөрдү камтыган тексттер менен сырткы жарнакты жайгаштыруу, ошондой эле кулактандырууларды, баракчаларды чаптоо, илип коюу үчүн, калктуу конуштагы плакаттарды жана башка маалыматтык билдирүүлөрдү жайгаштыруу үчүн белгиленбеген жерлерде юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 107-беренесине жана Кыргыз Республикасынын колдонуудагы башка нормативдик-укуктук актыларына ылайык жоопкерчилик тартат.

205. Көп квартиралуу турак үйлөрдүн жалпы пайдалануудагы жерлерин: жертөлөлөрдү, жарым подвалдарды, кургатуучу жайларды, чатырларды, чатырларды, тепкич клеткаларын, лифттерди, подъезддерди, үй алдындагы аймактарды санитардык күтүүнүн эрежелерин бузгандыгы үчүн юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 110-беренесине жана Кыргыз Республикасынын колдонуудагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык жоопкерчилик тартышат.

206. Көп квартиралуу турак үйлөрдүн жалпы мүлкүнүн элементтерин: жертөлөлөрдү, жарым подвалдарды, кургатуучу жайларды, чатырларды, чатырларды, тепкич клеткаларын, лифттерди, подъезддерди, инженердик

жабдууларды, квартиралардын менчик ээлеринин биргелешкен менчиги болуп саналган үй алдындагы аймактарды өз алдынча пайдалангандыгы үчүн юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 111-беренесине жана Кыргыз Республикасынын колдонуудагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык жоопкерчилик тартышат.

207. Калктуу конушта аймакты көрктөндүрүү эрежелерин бузууга, ошондой эле ошол аймакта тазалыкты жана тартипти камсыз кылуу эрежелерин сактабоого күнөөлүү юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 114-беренесине жана Кыргыз Республикасынын колдонуудагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык жоопкерчиликке тартылат.

208. Турмуш-тиричилик таштандыларын, өндүрүштүк, өнөр жайлык жана медициналык калдыктарды белгиленбеген жерлерге таштоо, таштандыларды, катуу-тиричилик, өндүрүштүк, өнөр жай калдыктарын жана башка буюмдарды өрттөө, ошондой эле жалбырактарды өрттөө үчүн юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 115-беренесине жана Кыргыз Республикасынын колдонуудагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык жоопкерчилик тартышат.

209. Бак-дарактарды жана бадалдарды мыйзамсыз кыйгандыгы же алардын өсүшү токтогонго чейин зыянга учураткандыгы үчүн юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексинин 303-беренесине жана Кыргыз Республикасынын колдонуудагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык жоопкерчилик тартышат.

210. Жолго, көчөгө зыян келтиргендиги, көчөнүн жүрүүчү бөлүгүнүн же жолдун курулуш аянтчаларынан булганышын болтурбоого чара көрбөгөндүгү, жүрүүчү бөлүктө оңдоо-курулуш иштеринин натыйжасында бузулган жолдун же көчөнүн элементтерин калыбына келтирүү эрежелерин бузгандыгы үчүн юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 177-беренесине жана Кыргыз Республикасынын башка колдонуудагы ченемдик-укуктук актыларына ылайык жоопкерчиликке тартылат.

211. Участокту айдаганда, бак-дарактарды кыйганда же зыянга учуратканда, чым кескенде же кыртышты казганда, өзү билемдик менен келүүчү жолдорду курганда же бөлүүчү тилкени бузганда, канализациялык, өнөр жайлык, мелиоративдик жана саркынды сууларды суу буруучу курулмаларга жана автомобиль жолуна бөлүнгөн тилкедеги резервдерге кое бергенде, жолдо, көчөдө тоскоолдуктарды жаратканда, жол боюндагы соода түйүндөрүн, тамак-аш пункттарын, сервис же жарнак такталарын, паннолорду, афишаларды,

транспаранттарды, көрнөк-жарнактарды, плакаттарды, , юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 179-беренесине жана Кыргыз Республикасынын колдонуудагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык жоопкерчиликке тартылат.

212. Кудуктарды, жолдордун жүрүүчү бөлүгүндөгү жер астындагы коммуникацияларды күтүү эрежелерин бузгандыгы, суунун, техникалык суюктуктардын, жол бетине чыгышына алып келген жер астындагы коммуникациялардын бузуктарын жоюуга чара көрбөгөндүгү жана ушул себептен жол катмарынын, муздардын, көрүүнүн чектелишинин жана башка тоскоолдуктардын пайда болушу үчүн юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 180-беренесине жана Кыргыз Республикасынын колдонуудагы башка ченемдик-укуктук актыларына ылайык жоопкерчиликке тартылат.

213. Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жер мунапысына туш келген объекттерди кошпогондо, жерлерди пайдалануу эрежелерин, анын ичинде жерлерди пайдалануунун жаратылышты коргоо режиминин талаптарын бузгандыгы үчүн юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 239-беренесине жана Кыргыз Республикасынын колдонуудагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык жоопкерчиликке тартылат.

214. Жерге жайгаштыруу долбоорлорунун жоболорун бузгандыгы үчүн, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жерге мунапыс берүүгө туура келген объекттерден тышкары, юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 242-беренесинин 1-бөлүгүнө жана Кыргыз Республикасынын колдонуудагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык жоопкерчиликке тартылат.

215. Курулуш субъекти келишимдик жана кепилдик милдеттенмелерин аткарбагандыгы үчүн Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык администрациялык, жарандык-укуктук жана жазык жоопкерчилигине тартылат.

216. Жоопкерчилик чараларын колдонуу укук бузуучуну колдонуудагы мыйзамдарга ылайык келтирилген материалдык зыяндын ордун толтуруу жана Кыргыз Республикасынын Граждандык кодексине ылайык жол берилген укук бузууларды четтетүү милдетинен бошотпойт.

Түп айыл өкмөтүнүн айылдык кеңешинин төрайымы: А.О. Орозбекова